

Національний університет «Одеська юридична академія»
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА
ЯК ПРЕДМЕТ ВИКЛАДАННЯ
В ГАЛУЗЯХ ЗНАНЬ 03 «ГУМАНІТАРНІ
НАУКИ» ТА 05 «СОЦІАЛЬНІ
ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»**

6 березня – 16 квітня 2023 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

УДК 32:001.2(062.552)

П 88

Організаційний комітет:

Яковлев Денис Вікторович – доктор політичних наук, професор, декан факультету психології, політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Шмаленко Юлія Іванівна – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри соціології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мілова Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка;

Кольцов Віталій Михайлович – доктор політичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету.

Публічна політика як предмет викладання в галузях знань П88 03 «Гуманітарні науки» та 05 «Соціальні та поведінкові науки» : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 6 березня – 16 квітня 2023 року. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 88 с.

ISBN 978-617-554-133-3

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Публічна політика як предмет викладання в галузях знань 03 «Гуманітарні науки» та 05 «Соціальні та поведінкові науки» (6 березня – 16 квітня 2023 року).

УДК 32:001.2(062.552)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

© Центр українсько-європейського
наукового співробітництва, 2023

ISBN 978-617-554-133-3

ЗМІСТ

Механізми державного управління забезпечення психологічної підтримки посадових осіб органів місцевого самоврядування в умовах сьогодення	
Баранова В. А.	5
Factors of generation of the role of public administration overcoming undeclared work in contemporary Ukraine	
Bielova A. I.	9
Проблеми консолідації українського суспільства	
Вовк С. О.	12
OSINT технології у публічній політиці	
Герасимчук Т. Ф.	14
Популізм як різновид політичної комунікації	
Заславська О. О.	19
Соціальна згуртованість у поствоєнному суспільстві: основні виклики	
Кочубейник О. М.	23
Інноватика в публічному управлінні	
Кубанов Р. А.	27
Реформування системи публічного управління в умовах трансформаційних перетворень	
Кульчій І. О.	30
Політично-філософська спадщина М. Міхновського як дидактичний ресурс формування україноцентричної аксіології студентської молоді	
Лекар А. М.	34
Social direction of transformational changes in public administration mechanisms	
Makatora D. A.	36
Peculiarities of Teaching English through Mass Media	
Makukhina S. V.	39
Когнітивні аспекти мовної характеристики Володимира Зеленського в проекції на політичний дискурс	
Марчук Л. М.	41
Foreign experience of state regulation of socio-economic development of regions of Ukraine	
Novykova I. V., Sotnikova I. M.	43

Competitive policy in public administration: relevance and directions of development	
Petrochenko O. V.	46
Rotation model (модель ротації) як інтерактивна форма ефективної організації мовної освіти у ЗВО	
Пікалова А. О.	49
Контроль і нагляд в публічному адмініструванні: ознаки та проблематика	
Правоторова О. М.	53
Вплив соціальних мереж на публічну політику: маніпулятивний аспект	
Рай К. Ю.	56
Щодо запобігання незаконного поводження із зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами	
Сіваков В. П.	58
Сучасна парадигма ефективності реформ в Україні	
Скібіна Т. І.	61
Публічні комунікації України в контексті викладання в галузі 05 Соціальні й поведінкові науки (формування фахових компетентностей здобувачів вищої освіти)	
Скок П. О.	66
Роль експерних знань в розв'язанні проблем публічної політики	
Філіппова В. Д.	68
Соціально-політичні студії як навчальна дисципліна для студентів технічних спеціальностей: доцільність, зміст, проблеми, перспективи	
Хромова О. І.	71
Formation of a positive image authority	
Chudovska V. A.	74
Громадська безпека як об'єкт кримінально-правової охорони	
Шабатин А. А.	77
Опозиція «свій/чужий» в емігрантському дискурсі	
Шадріна Т. В.	80
Інформаційна компетентність особистості в умовах сучасного інформаційного суспільства	
Шаповал І. М.	82

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Баранова В. А.

*кандидат психологічних наук, заступник начальника управління
Управління освіти і науки Білоцерківської міської ради
м. Біла Церква, Київська область, Україна*

У ХХІ столітті останні десять років відзначився для України двома найскладнішими випробуваннями – російсько-українською війною та пандемією COVID-19 – кризовими обставинами, котрі докорінно змінили комфортні умови проживання та систему професійної діяльності всіх верств населення держави. Раптовий, непередбачуваний перехід до кардинальної зміни місця проживання (внутрішнє переміщення, еміграція), дистанційних форм професійної самореалізації, навчання в умовах бойових дій та/або жорстких санітарних обмежень зумовили негативні психологічні наслідки для громадян і руйнацію життєвої ситуації. (Життєва ситуація особистості – це сукупність соціальних, індивідуально-психологічних, соціально-економічних, навіть географічних факторів, що обумовлюють актуальну життєву проблематику особистості, її життєвий шлях та життєві перспективи [2; с. 5]).

Водночас громадяни України були змушені були відмовитися від звичних умов, першочергово вирішувати питання збереження життя і здоров'я свого та рідних, швидко, іноді без кваліфікованої і системної допомоги, опанувати нові професії, методики роботи тощо. Очевидно, що психоемоційна нестабільність, посттравматичні стресові розлади, немотивована агресія, панічні напади, депресія, тривога, сум, апатія, зниження когнітивних функцій, негативні спогади тощо стали наслідком агресивних умов сьогодення.

Безперечно, що війна є надзвичайним психологічним подразником для людини та суспільства, оскільки ми не маємо природного імунітету, здатного захистити від стресу, спричиненого бойовими діями. Проте існують методики і практики, які дозволяють сформувати стресостійкість і навчитися спокійніше сприймати ситуацію. Міжнародні та вітчизняні громадські організації, фонди, волонтери, державні науково-методичні установи тощо пропонують різні програми підтримки населення у кризових ситуаціях. Так, за інформацією Офісу Президента України, для психологічної підтримки українців, які

потерпають від наслідків збройної агресії росії, цілодобово працює інтернет-платформа психологічної допомоги «Розкажи мені»: громадянам необхідно подати заявку та очікувати на зворотній зв'язок зі спеціалістами, які в режимі онлайн вислухають і безкоштовно нададуть рекомендації, як діяти при проявах панічної атаки, тривоги, ознаках депресії і т.і. (tellme.com.ua).

Окрім того, команда Інституту когнітивного моделювання у співпраці з кафедрою медичної психології, психосоматичної медицини та психотерапії Національного медичного університету імені Богомольця та фахівцями проекту «Друг» розробила бот https://t.me/friend_first_aid_bot першої психологічної допомоги, котрий допоможе в перші години після травматичної події.

Також співробітники та волонтери Товариства Червоного Хреста України в різних областях України працюють над наданням підтримки різним категоріям населення, а саме: людям похилого віку; людям з інвалідністю; сім'ям, що опинилися у складних життєвих обставинах (втратили близьких людей, зазнали шкоди здоров'ю, залишилися без майна, вимушено залишили свої домівки тощо); багатодітним родинам; демобілізованим військовослужбовцям та членам їх сімей; національним меншинам; іншим громадянам, котрі потребують допомоги; а також дітям, чиє психічне здоров'я потребує особливого ставлення.

Безперечно, що в надзвичайних ситуаціях не всі особи зазнають значних психологічних проблем, оскільки в багатьох може спостерігатися психологічна пружність, стресостійкість (резильєнтність), тобто здатність відносно добре реагувати і діяти в складних умовах й обставинах. Залежно від природи надзвичайної ситуації певні групи людей можуть зазнавати підвищеного ризику виникнення соціальних та/або психологічних проблем. Міжвідомчий постійний комітет (МПК), заснований у 1992 році в рамках ухвалені Генеральною Асамблеєю ООН Резолюції 46/182, спрямованої на зміцнення координування у сфері надання гуманітарної допомоги, розробив Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації з метою мінімального реагування для захисту і покращення психічного здоров'я, а також психосоціального благополуччя в розпалі надзвичайної ситуації. Хоча багато ключових форм підтримки мають бути доступні для будь-кого серед постраждалого в надзвичайній ситуації населення, належні програми безпосередньо передбачають надання відповідних послуг для найвразливіших груп людей, яких варто ідентифікувати в кожній окремій кризовій ситуації [1, с. 13–14].

Події широкомасштабного вторгнення російського агресора в Україну засвідчили, що до категорії населення, яка може найперше наражатися на більший ризик, є і держслужбовці та посадові особи місцевого самоврядування, що продемонстрували трагічні події із викраденням, тортурами, катуванням, убивством міських і селищних голів та їхніх родин. Оскільки посадовці знані у своїх громадах і мають авторитет, тому примушування таких людей працювати на боці завойовника надає останньому значний успіх в організації роботи з населенням окупованої території.

Аналізуючи інтернет-джерела, нормативно-правові акти, цілі і завдання грантових проектів тощо, можемо констатувати, що найменше уваги приділено психологічній підтримці державних службовців та, зокрема, посадових осіб місцевого самоврядування, котрі забезпечують функціонування та роботу пріоритетних і важливих для життєдіяльності громади галузей і підприємств. В основному винятком, але не правилом, є окремі проекти громадських організацій, проте немає розробленого державного механізму із забезпечення психологічної підтримки працівникам самоврядування.

Так, протягом 2022 року низку консультацій для держслужбовців, зокрема жінок, структурних підрозділів та районних адміністрацій Київської міської державної адміністрації (далі – КМДА) було проведено завдяки проекту «Психологічна допомога жінкам і дівчатам Києва», який здійснює Спілка жінок міста Києва за підтримки Українського Жіночого Фонду.

З метою забезпечення надання належної психологічної допомоги населенню функціонує проект «Психосоціальна і емоційна підтримка та поліпшення громадських служб психічного здоров'я», який реалізується Громадською організацією «Асоціація інноваційної та цифрової освіти» за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в межах Проєкту USAID «ГОВЕРЛА». У проєкті взяли участь 25 партнерських громад Волинської, Львівської та Полтавської областей. Це онлайн-курс для держслужбовців, посадових осіб, відповідальних за соціально-гуманітарні питання в громаді має за мету не консультування, а побудову служби психічного здоров'я в громаді – починаючи з оцінювання розуміння потреб у послугах з психічного здоров'я, особливостях управління персоналом, який надає послуги психічного здоров'я, командування, контролю якості наданих послуг тощо [3]. На думку авторів цього курсу, «якісне надання допомоги постраждалому населенню вимагає від посадових осіб глибокого розуміння організаційного процесу та тих викликів, які стоять перед держслужбовцями»[3].

Протягом березня-квітня 2023 року нами було проведено дослідження серед мешканців Білоцерківської міської територіальної громади, яке стосувалося вивчення екологічної майстерності розвитку резильєнтності особистості в умовах сьогодення. В опитуванні взяло участь 1590 громадян, серед яких 130 посадових осіб місцевого самоврядування далі, з яких 85 жінок і 45 чоловіків. Усі учасники опитування на час дослідження перебували на території громади, удома.

Якісний аналіз отриманих даних по категорії посадових осіб місцевого самоврядування демонструє досить високу професійну активність учасників, а саме: на високому рівні її вказують 56,9%, на середньому – 31,6%, 11,5% – на низькому. Високий рівень своєї працездатності визначають 60% респондентів, як середній – 28,5%, низький – 11,5%. Дещо вищі показники демонструють учасники, зазначаючи свій рівень бажання виконувати професійні обов'язки в цей момент, а саме: як високий – 66,2%, середній – 27,6%, низький – 6,2%. Дані щодо визначення показників власне резильєнтності в посадових осіб дають змогу констатувати, що респонденти демонструють переважно середній рівень резильєнтності, оскільки на високий рівень указали 46,1% учасників, на середній – 43,2%, на низький – 10,7%. Отже, у цілому учасники дослідження серед посадових осіб місцевого самоврядування демонструють достатньо високий і середній рівень стресостійкості, що є позитивним явищем, але наявність показників низького рівня та значного відсотка середнього свідчить про те, що є потреба в підсиленні рівня резильєнтності працівників органів місцевого самоврядування як категорії, що може бути в ситуації найвищого ризику, зокрема в умовах воєнного стану.

Зважаючи на все вищезазначене, варто стверджувати про необхідність розробки не лише спеціальних програм формування стресостійкості та психологічної підтримки працівників місцевого самоврядування в умовах надзвичайних ситуацій, а й механізмів державного управління такою підготовкою.

Література:

1. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації. *Київ. Університетське видавництво Пульсарі.* 2017.216 с.

2. Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя в умовах реформування освіти (діагностика і корекція). Практичний посібник. / авт. кол.: В. Г. Панок, І. В. Марухина, В. В. Рибалка, В. М. Горленко, Д. Д. Романовська, В. В. Предко, С. К. Шандрук,

М. В. Саврасов, Н. В. Сосновенко; за наук. ред. В. Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України, 2022. 192 с.

3. Організація послуг психічного здоров'я та психосоціальної підтримки. Асоціація інноваційної та цифрової освіти. Режим доступу: <https://hromada.academy/courses/kurs-dlya-posadovih-osib-vidpovidalnih-za-socialno-gumanitarni-pitannya-v-gromadi-kurs-z-organizaciji-poslug-psihichnogo-zdorov-ya-ta-psihosocialnoji-pidtrimki-v-gromadi>

FACTORS OF GENERATION OF THE ROLE OF PUBLIC ADMINISTRATION OVERCOMING UNDECLARED WORK IN CONTEMPORARY UKRAINE

Bielova A. I.

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at the Department of Economics, Management
and Territorial Management
Institute of Innovative Education
of the National University of Construction and Architecture
Kyiv, Ukraine*

Currently, the war in Ukraine, and the 2-year pandemic that preceded it, have negatively affected the state of the economy and social protection of the population, all the forces and funds of the Ukrainian state are aimed at the approach of victory, however, undeclared work and the informal economy cause irreparable damage to the defense capability of our country. Trying to increase their profits, some employers avoid concluding employment contracts and, accordingly, paying taxes. Therefore, it is important to intensify state supervision and control aimed at preventing the use and overcoming undeclared work.

This social phenomenon has a significant negative impact on the development of the country's economy and the standard of living of society. At the same time, undeclared work not only limits the state's ability to carry out modern social policy in the areas of higher education, development of professional education, health care, employment level, social protection and pension provision, but also creates unfair competition for those business entities, which fully ensure the fulfillment of obligations for paying taxes, labor protection and social security of employees, etc. It is also worth noting that undeclared work gives employers unlimited opportunities to oppress workers and level their professionalism.

According to the national statistical definition, informal employment is a set of officially unregistered jobs used in formal sector enterprises, informal sector and in households. Persons working at such workplaces are defined as the informally employed population [3].

That is, informal employment is inherently undeclared and includes informal jobs at enterprises in both the formal and informal sectors. The guidelines for the statistical determination of informal employment were adopted at the 17th International Conference of Labor Statisticians (ILSC) in 2003. Taking into account the provisions of this document, as well as in accordance with the Methodological provisions for determining the informal employment of the population, approved by the order of the State Statistics Service of Ukraine dated 23.01.2013 No. 16, the informally employed include those employed at informal sector enterprises; family members working for free at formal sector enterprises; salaried workers who work in informal workplaces of the formal sector.

A strategic approach to overcoming undeclared work on the basis of facilitating the fulfillment of obligations should include a set of measures aimed at changing the behavior and attitude of the business entity regarding compliance with the law by observing the principles of social responsibility and fiscal ethics. It is appropriate to note the positive steps that Ukraine has already taken [9]:

1. Organization, regular and systematic holding together with social and institutional partners of national and sectoral information and clarification campaigns with the aim of informing citizens and business entities about undeclared work.

2. Joint and regular organization by competent authorities in partnership with representatives of employees and employers and other interested parties of seminars, conferences and workshops in the field of undeclared work and related phenomena and consequences.

3. Regular distribution of news about the activities of the labor inspectorate, namely the main results of the conducted inspections, in particular in the light of the fight against undeclared work.

4. Introduction, in cooperation with social partners, organizations in the field of certification and other competent state bodies in the field of combating undeclared work, the process of "labor certification" of law-abiding organizations regarding the declaration of their activities and income.

Therefore, in order to increase the efficiency and effectiveness of the state administration in the fight against undeclared work, it is extremely important to introduce a strategic management model that can ensure proper planning, organization and control of overcoming this phenomenon. In addition, it is necessary to develop and implement a wide

range of disincentive measures and measures to promote compliance with the law, which should be provided for in the strategic plan for combating undeclared work, and their active implementation will strengthen the preventive actions of undeclared work, strengthen the capacity of competent state authorities to detect undeclared work and will ensure the transition from undeclared work to formalized employment and encourage business entities to adhere to social responsibility.

Bibliography:

1. A. Bielova, S. Koval, A. Kochedykova, N. Juravska, P. Stefanovich. Analysis of Informal Employment as a Basis for Implementation of European Union Standards in Ukraine. *Proceedings of the 4st International Conference on Building Innovations* (2023). Pp. 643–651. Online ISBN 978-3-031-17385-1. Print ISBN978-3-031-17384-4. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-17385-1_52
2. European platform of undeclared work. Draft work program 2019-2020. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1298&langId=en>
3. State Statistics Service of Ukraine. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Labor force of Ukraine 2021. Statistical collection. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/07/zb_RS_2021.pdf
5. Undeclared work is a chasm for employees and employers. URL: <https://dsp.gov.ua/nezadeklarovana-pratsia-prirva-dlia-pratsivnykiv-ta-robotodavtsiv/>
6. DPS and State Labor continue to work together to reduce the level of undeclared work. URL: <https://profpressa.com/news/dps-ta-derzhpratsi-prodovzhuiut-spilnu-robotu-dlia-znizhennia-rivnia-nezadeklarovanoyi-pratsi>
7. The employer's responsibility for the use of undeclared labor (2020). URL: <https://dsp.gov.ua/vidpovidalnist-robotodavtsia-za-vykorystannia-nezadeklarovanoi-pratsi-2020-r/>
8. Code of Labor Laws of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
9. Undeclared work in Ukraine: nature, scope and ways to overcome it. Report within the framework of the technical cooperation project "Strengthening the labor administration with the aim of improving working conditions and overcoming undeclared work. EU.ILO" / O. Tsymbal, O. Nezhivenko. 2018. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/projectdocumentation/wcms_630069.pdf

ПРОБЛЕМИ КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Вовк С. О.

*доктор політичних наук, доцент,
завідувачка кафедри політології та правознавства
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ, Луганська область, Україна*

Війна загострила питання консолідації української нації. Російська Федерація сподівалася розколоти територіальну цілісність України, натомість українська нація об'єдналася. Експерти стверджують, що до 2014 року консолідація українського суспільства – за власними оцінками громадян України – була на досить низькому рівні. Після 2014 року рівень консолідації українського суспільства значно виріс, і це пов'язано, насамперед, з спільним бажанням відбити збройну агресію Російської Федерації захищаючи суверенітет і незалежність держави.

Але все одно в інформаційному полі постійно лунають теми розколу українського суспільства. «Використання поняття «розкол» стосовно українських реалій здебільш не є виправданим, оскільки воно адекватно не віддзеркалює багатоаспектні, складні і суперечливі процеси, що відбуваються в суспільстві. Ця категорія несе на собі відбиток ціннісного судження і більше нагадує вирок, ніж прагнення визначити сутність розбіжностей, які існують між окремими соціальними групами. Часто проблема «розколу» порушується у пропагандистських або ж спекулятивних цілях. Більш того, наголошення саме на дефініції «розкол» сприяє закріпленню цього стереотипу у свідомості громадян, що небажано у всіх відношеннях» [1, с. 37].

Дослідження соціологів, політологів, психологів дозволили виявити низку наративів, за якими відбувається розмежування українського суспільства: «Існує серйозний конфлікт між політичним та військовим керівництвом України»; «Керівництво України не приділяє належної уваги нашим захисникам, їх кидають у бій без підготовки і підтримки»; «Чинovníки наживаються на війні і розкрадають західну зброю»; «Влада України готова піти на неприйнятні компроміси з росією»; «Захід втомився від України і хоче, щоб Україна домовлялася з росією»; «Потрібно негайно шукати і карати винних у можливих прорахунках щодо підготовки до війни навіть ціною єдності в суспільстві»; «Жителі, які досі проживають на окупованих після

24 лютого територіях, переважно є колаборантами або їм байдуже до України» [2].

Очевидно, що суспільство буде трансформуватися і будуть виникати якісь нові поділи: «воювали – не воювали»; «ті, хто тікали з рідних міст/областей – ті, хто залишались»; «тікали з України – не тікали з України»; «хто назавжди втік з України – хто лишився...» Або, такі: « сепаратистський Схід – націоналістичний Захід України»; «ПЦУ – УПЦ (МП)»; «російськомовний Схід – україномовний Захід», «Треба миритись з Росією – Не треба миритись з Росією», «Треба йти в Європу – Не треба», «Нам потрібен Донбас – Нам він не потрібен»... [3].

Наративів дуже багато, на жаль, їх перелік важко вичерпати. І все призводить до появи ліній розмежування в сучасному українському суспільстві, і відповідно, відіграє на руку нашому ворогу. Відтак, консолідація українського суспільства стала нагайною потребою сьогодення. Першим кроком на шляху до здорового суспільства повинно стати усвідомлення абсурдності та штучності абсолютної більшості ліній розколу. Другим – зниження руйнівного запалу суперечок. Третім – згадати про толерантність, повагу до опонента. Четвертим – розвиток нормативно-правових інструментів взаємодії держави та всіх інших суб'єктів суспільних відносин.

Ефективність процесу консолідації суспільства великою мірою залежить від активної позиції держави в цьому питанні. Потрібно здійснити низку заходів: 1) визначити на законодавчому рівні статус пріоритету для державних проектів та програм, спрямованих на реалізацію ідеї консолідації; 2) популяризувати ідеї підвищення громадської активності та широкого рівня залученості громадян до вирішення найактуальніших суспільних питань; 3) збудувати канали взаємодії для об'єднання різних соціальних груп (висвітлення їхньої діяльності в ЗМІ, соціальних мережах); 4) збільшити можливості для участі громадян в управлінні різних сфер суспільства, особливо в галузях охорони здоров'я, освіти, науки та культури; 5) впроваджувати державні програми національно-патріотичного виховання в освіті; 6) розробити стратегії політики, які будуть сприяти вільному розвитку української культури, формування спільної політики пам'яті, реінтеграції мешканців деокупованих територій, вільний розвиток особистості, забезпечення прав і свобод людини.

Тобто, потрібна комплексна програма, яка б враховувала економічні, соціальні, історико-культурні, а також геополітичні чинники, що генерують поглиблення ліній розмежування, а також передбачала б реалізацію комплексу заходів з їх подолання [4].

Консолідація українського суспільства в умовах російсько-української війни – не просто вимога часу, а запорука збереження суверенітету, майбутньої національної безпеки і запорука сталого миру.

Література:

1. Бортников В. «Розмежування» в Україні в контексті ціннісної ідентифікації населення. *Політичний менеджмент*. 2007. № 1. С. 36–47.

2. Більшість українців не вірять у конфлікт політичного і військового керівництва. Режим доступу: URL: https://zaxid.net/bilshist_ukrayintsiv_ne_viryat_u_konflikt_politichnogo_y_viyskovogo_kerivnitstva_krayini_n1549881

3. Подолання розколу та вибір між Зеленським, Притулою і Залужним. Як війна змінює країну. Режим доступу: URL: <https://www.pravda.com.ua/articles /2022/07/13/7357793/>

4. «Подолання соціальної напруженості шляхом консолідації суспільства: завдання та механізми». Режим доступу: URL: Аналітична записка. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/podolannya-socialnoi-napruzhenosti-shlyakh-om-konsolidacii>

OSINT ТЕХНОЛОГІЇ У ПУБЛІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ

Герасимчук Т. Ф.

кандидат історичних наук, доцент,

професор кафедри політичних наук

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Політика й управління в Україні набувають публічного характеру, що проявляється в їх прозорості та відкритому впливі на владу. Публічна політика (public policy), як особливий спосіб організації суспільного життя, проявляється у взаємодії органів державної влади і громадянського суспільства. Розробка і впровадження публічної політики є результатом такої взаємодії. Важливий вплив на зміст публічної політики і форми взаємодії має інформаційне середовище політики. Ми живемо в постінформаційному суспільстві, де революцію роблять робототехніка, біотехнології, штучний інтелект, 3D-друк, машинне навчання, інтернет речей, хмарні технології, великі дані (Big Data), віртуальна і доповнена реальність, блокчейн і безліч інших

технологій. Реальністю стало отримання доступної з відкритих джерел інформації та використання її у процесі вироблення та прийняття управлінських рішень у різних сферах політики, управління, бізнесу. Це актуально і у сфері публічної політики. Діяльність з отримання такої розвідувальної (загальнодоступної) інформації з відкритих джерел отримала назву OSINT (Open Source Intelligence), що означає відкриті джерела розвідки.

OSINT – унікальна технологія, що дозволяє збирати, обробляти та аналізувати публічно відкриту інформацію з відкритих джерел, власне з усього Інтернет-простору. Величезний обсяг даних, що продукуються в сучасному глобалізованому світі та циркулюють в Інтернеті, є публічно відкритими, а отже, доступні будь-якому користувачеві в будь-який час та з будь-якої точки Інтернету. У цьому розумінні OSINT – це тип інтелекту, який фактично отримує переваги від цієї відкритої природи шляхом збору, обробки та кореляції точок усього кіберпростору для генерування знань [4]. Попри те, що використання OSINT у державному управлінні та публічній політиці недостатньо вивчено, але публічна діяльність урядів є ідеальним ландшафтом для використання відкритих даних та OSINT.

Для України OSINT інструмент не новий, у професійних колах використовується понад десять років. Однак у публічному дискусії досить вживаним термін став з початком повномасштабної російсько-української війни, коли завдяки технологіям розвідки на основі відкритих джерел журналісти-розслідувачі, а також і пересічні громадяни, почали відкрито допомагати Збройним Силам України виявляти ворожі позиції, знаходити докази російських військових злочинів, розвінчувати меседжі ворожій пропаганди та робити ще чимало того, що суттєво допомагає нищити ворога. Широко використовуються методи і практики OSINT органами державної влади у вивченні та розумінні загроз, виявленні нанесеної шкоди в економічній, інформаційній, енергетичній діяльності неконвенційними засобами, задля здійснення інформаційно-психологічного впливу тощо.

У сучасному цифровому світі розвідувальна інформація дає можливість аналітикам за допомогою OSINT повніше забезпечувати якісною інформацією осіб, що приймають рішення в публічній (і не лише) політиці. Останні досягнення в технологіях призвели до того, що OSINT розвивається з небаченою швидкістю, набуває широкого застосування не лише суб'єктами розвідки, надаючи інноваційні програми на основі відкритих даних і штучного інтелекту для політики, економіки чи суспільства, а також пропонуючи нові рішення у виробленні публічної і державної політики, включаючи і протидію кіберзагрозам та кіберзлочинності. Органам державної влади важливо

не лише відкривати дані, але й використовувати їх у прийнятті рішень та для більш ефективного урядування. Аналіз даних є незамінним під час розробки стратегій, планів діяльності, цільових програм, регуляторних актів, їх імплементації та подальшої оцінки. Таким чином, поєднання OSINT з іншими інформаційно-комунікаційними інструментами та технологіями аналізу даних дає можливість отримання інформаційного продукту, що підвищує якість вироблення, впровадження та комунікування публічної політики.

Інформаційне забезпечення публічної політики, відриті дані та технології роботи з даними визначають не лише якість політики, а й ставлять нові вимоги до публічної політики і відкривають нові можливості у виробленні і прийнятті управлінських рішень. Сфери застосування OSINT різноманітні, а кількість рішень, що розробляються відповідно до цієї парадигми, стрімко зростає. Власне OSINT сприяє залученню громадян до участі у публічній політиці, позаяк громадяни самі отримують розвідувальну інформацію з відкритих джерел, якими є соціальні мережі, та використовують її у комунікації з органами влади та у формуванні громадської думки. Окрім соціальних мереж та інших відкритих джерел даних існують також авторитетні та офіційні сайти, що підтримуються державними установами в усьому світі, де систематизована інформація, що є публічною і відкритою.

Органи влади не лише отримують дивіденди від використання результатів OSINT у публічній політиці, але й опосередковано полегшують застосування OSINT громадянським суспільством. Фактично органи влади генерують великий обсяг даних, доступних кожному. У цьому сенсі вони отримують вигоду від OSINT, але водночас роблять внесок у живлення Інтернету дійсно цінною, а іноді навіть конфіденційною інформацією. Головна перевага OSINT – доступність на основі відкритих джерел: доступ до пошуковиків, соціальних мереж, офіційних сайтів і геолокаційних систем.

Аналізуючи парадигму OSINT, з одного боку, доцільно звернути увагу на сильні сторони цієї методології та визначити способи і можливості її застосування у виробленні та реалізації публічної політики, а з іншого – визначити обмеження її застосування. З технічної точки зору OSINT має низку переваг.

1. Величезний обсяг доступної інформації, яку потрібно проаналізувати, систематизувати, зв'язати. Це соціальні мережі, публічні урядові документи та звіти, мультимедійний онлайн-контент, газети та навіть Dark web.

2. Висока обчислювальна потужність, завдяки якій ми маємо можливість застосовувати OSINT, враховуючи великі обсяги

загальнодоступної інформації та змішуючи велику кількість наборів даних, зв'язків і шаблонів із різних типів відкритих джерел, одночасно застосовуючи сучасні методи обробки й аналізу даних.

3. Великі дані та машинне навчання, що є ключовим у майбутньому OSINT-діяльності, оскільки позначатиме різницю між дослідженнями, керованими людиною, та дослідженнями, керованими штучним інтелектом.

4. Додаткові типи даних, що означає, що OSINT може бути ще ефективнішим, якщо ми зможемо додавати зовнішню інформацію для розширення розвідування.

5. Гнучке призначення та широкий спектр застосування для економічних, управлінських, стратегічних, комунікаційних, психологічних, журналістських чи безпекових аспектів [4].

Використання OSINT має певні обмеження і застереження.

1. Складність управління даними, позаяк їх обсяг величезний і працювати з ними ефективно та результативно складно. Для OSINT корисно враховувати якомога більше інформації, а також мати арсенал прикладних методів та значні ресурси для забезпечення високоякісного збору, обробки та аналізу відкритих даних.

2. Неструктурована інформація, адже публічна інформація, що доступна в Інтернеті, за своєю суттю є надзвичайно дезорганізованою. У цьому сенсі OSINT вимагає таких механізмів, як інтелектуальний аналіз даних, обробка природної мови (NLP) або текстова аналітика, щоб гомогенізувати неструктуровану інформацію задля можливості її використання.

3. Дезінформація, позаяк соціальні мережі та медіа комунікації переповнені суб'єктивними думками, фейковими новинами та чутками.

4. Надійність джерел даних – зібрані дані повинні бути з авторитетних, перевірених і надійних джерел (офіційних документів, наукових звітів, надійних засобів комунікації).

5. Етичні/юридичні міркування про те, чи є OSINT етичною діяльністю, знаходяться в сфері етики збору розвідувальних даних. Але, не зважаючи на те, що OSINT є загальнодоступною, вона має право розкривати інформацію, яка не опублікована в мережі відкрито [4].

OSINT також є важливим ключем секретних розслідувань і секретних операцій у державних справах. Відтак можна стверджувати, що використання OSINT може надати правоохоронним органам критичні можливості для доповнення та покращення своїх відділів контррозвідки в розслідуванні та стратегічному плануванні боротьби зі злочинністю. OSINT реально використовувати антикорупційним органам та громадським організаціям у боротьбі з корупцією, у санкційній політиці НАЗК. Поки-що найбільшу користь від інноваційного

використання OSINT-технологій як способу вирішення існуючих проблем отримують кібербезпека та кіберзахист завдяки результатам, які може запропонувати використання відкритих даних. Сфера OSINT має стати інституціоналізованою культурою в усіх сферах суспільного життя.

Інтерпретація зібраних відкритих даних є ключовим моментом процедури OSINT. Інструменти OSINT визначаються за типом користувачів, за джерелами (соцмережі, реєстри, відкриті дані, іноземні соцмережі), а також тим на якому етапі застосовуємо OSINT. Відтак кожен суб'єкт має розуміти вимоги щодо того який інструмент можна використати. Широке використання відкритої інформації з форумів, соціальних мереж чи ЗМІ, а також велика кількість існуючих даних перетворюють OSINT на важливий інструмент публічної політики, причому як на етапі вироблення і прийняття рішень, так і в процесі впровадження та комунікації влади з громадянами і що важливо – з орієнтацією на різні цільові групи. Відтак слід запровадити автоматизовані процеси OSINT, здатні проводити розслідування в усіх частинах Інтернету та розширювати їх застосування через Інтернет у різних сферах публічної політики.

Зрозуміло, що для пошуку і використання таких розвідувальних даних потрібні навички і компетентності, щоб впроваджувати OSINT у публічній політиці. Задля цього державні службовці повинні мати глибокі знання та аналітичні навички; критично, системно та інноваційно мислити; вирішувати комплексні завдання та ухвалювати ефективні рішення; вміти управляти людьми, бути креативним, швидко навчатися та адаптуватися до змін. Це вимагає нової якості освіти та формування як професійних (hard skills) так і загальних (soft skills) навичок майбутніх фахівців і в процесі викладання публічної політики як навчальної компоненти з циклу професійної підготовки.

OSINT – це ще один крок, що визначає необхідність і неминучість змін в управлінських та організаційних підходах до освітнього процесу, вимагає оновлення програмних засобів і методів навчання та використання інтерактивних методів роботи з відкритими даними у викладанні курсів з публічної політики та публічного управління.

Література:

1. Жмур Н. В., Землянкіна М. П. Історія становлення та сучасний стан технології пошуку інформації OSINT. DOI: 10.18372/2307-9061.64.16895
2. Концепція розвитку цифрових компетентностей. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#n13>

3. Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

4. Javier Pastor-Galindo, Pantaleone Nespoli, Félix Gómez Mármol, Gregorio Martínez Pérez. The Not Yet Exploited Goldmine of OSINT: Opportunities, Open Challenges and Future Trends. URL: <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/8954668>

ПОПУЛІЗМ ЯК РІЗНОВИД ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Заславська О. О.

*кандидатка політичних наук, доцентка,
завідувачка кафедри міжнародної комунікації та політології
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна*

Сьогодні на виборах часто недостатньо гасел і добре відпрацьованої передвиборної програми. До виборчих перегонів все частіше підключаються нестандартні кандидати і незвичайні партії. Їх обіцянки і поведінка дивують пересічних виборців, а часом навіть шокують. Одні використовують гумор і геппенінг, інші – скандальні обіцянки, а треті вибирають образи фантастичних героїв.

Одним з найяскравіших політиків є колишній мер Рейк'явіка Йон Гнарр – комедійний актор, анархіст, філософ. Він створив в 2008 році «Кращу партію», яка обіцяла врятувати білих ведмедів з дрейфуючих крижин, відкрити найпівнічніший Діснейленд в світі і масово зазивала в країну євреїв, «щоб в Ісландії з'явився хоча б хтось, хто розуміється на економіці». У 2010 році Гнарр з гаслом: «Більше панка, менше пекла!» переміг на виборах мера столиці, отримавши майже 35% голосів. Після перемоги він не відмовився від епатажних витівок. На відкриття гей-параду Гнарр прийшов в жіночій сукні, перуці, але на сцені заявив, що «сам мер не зміг прийти».

У 1990 році польський сатирик Януш Ревінські разом з колегами по гумористичній телепередачі «Скаути пива» створив «Польську партію любителів пива». Первісним її завданням було прищепити полякам культуру споживання пінного напою, зменшивши в країні популярність горілки. Однак через дотепну назву і розчарування традиційними політиками, партія несподівано стала популярною у поляків. Згодом творці політичної сили розробили власну програму, запропонувавши

проводити обговорення серйозних законопроектів у пивбарах. «Можливо, наша партія не буде найкращою, але вона буде найсмішнішою!» – говорив напередодні парламентських виборів 1991 року Ревінські. В результаті «любителі пива» отримали 16 з 460 місць в польському сеймі. Незабаром партія розділилася на Велику і Малу, незважаючи на слова самого Ревінські, що «пиво не світле і не темне, воно смачне». Велика пивна партія переросла в серйозну політичну організацію. Мала партія не продемонструвала ефективної роботи і в 1993 припинила своє існування.

«Чим займається депутат? Поняття не маю. Голосуйте за мене, і я обов'язково з'ясую!» – такі обіцянки роздавав своїм виборцям Франсиско Сілва, який балотувався в 2010 році на пост депутата Національного конгресу Бразилії. Перед цією виборчою кампанією він майже 40 років пропрацював клоуном під псевдонімом Тіріріка («Буркун» в перекладі з португальської) – у 8 років Сілва виїхав з дому з бродячим цирком. Свої перші в житті вибори він провів під гаслом «Гірше бути не може», а в разі програшу погрожував накласти на себе руки. В результаті клоун став найпопулярнішим кандидатом в депутати (всього їх було більше 6 тис.), зібравши 1,3 млн голосів – абсолютний рекорд на виборах до нижньої палати парламенту. У 2014 році Тіріріка вирішив переобратися на другий термін. У цій виборчій кампанії він виступав в образах Дарта Вейдера і бразильського футболіста Роберто Карлоса.

У 2017 році Кембриджський словник визнав «популізм» словом року – через вибори в США, на яких переміг Дональд Трамп, та референдум про вихід Великої Британії з Євросоюзу, це слово звучало буквально усюди. І кандидата від Республіканської партії, і англійських прихильників ідеї піти з економічно-політичного союзу називали популістами – за те, що вони обіцяли виборцям прості рішення складних проблем. Зокрема американській лідер закликав побудувати стіну, щоб не пропускати незаконних мігрантів з Мексики, а британські – не витрачати гроші платників податків на утримання євробюрократів.

Категорію популізм вже кілька десятиліть використовують науковці для аналізу соціально-політичних явищ у різних частинах світу. Проте єдиного, загально визнаного формулювання, що ж саме повинен позначати цей термін та похідні від нього визначення, не склалося. Феномен популізму в сучасному розумінні характеризується досить неоднозначно – це і форма політичної риторики, і стиль політики, і тип політичної свідомості, і політична технологія, і стратегія політичної діяльності тощо.

Популістів не можна визначити ідеологічно. Вони можуть діяти в широкому спектрі – від ультралівого до ультраправого. Вони можуть

виникати як в бідних, так і в багатих країнах; як в постсоціалістичних, так і в зразково ринкових; як в стихії неолібералізму, так і в спокійних гаванях держав загального добробуту.

Популісти навіть не намагаються пояснити всі складові поступу до кращого життя. Вони відкидають велику частину факторів, які впливають на успішність реформ, економіки чи міграційної політики. Пропонуючи прості рецепти, вони обіцяють звільнити суспільство від поневірянь. Так вони створюють міф, що завдяки одному простому крокові – «не красти» можна налагодити всі економічні процеси в державі й досягти процвітання. Але це неправда.

Спрощення реальності дозволяє достукатися до виборців, і цей прийом є найхарактернішим для популістів. Зазвичай популісти у своїх гаслах, промовах, риторичі використовують заклики до виборця, подаючи свою позицію як позицію народу, якому заважає невеличка група еліти чи аристократів. Є лише один правильний вихід, рупором якого є популісти.

Ключова ознака, що об'єднує усіх популістів – це насамперед їхня схильність виступати на захист «народу» проти «істеблішменту»; протиставлення інтересів «простих людей» інтересам еліти. Популісти «продають» тезу, що всі біди в державі через істеблішмент і, якби його не було, а прийшли люди з народу, ситуація б кардинально змінилася на краще. У риторичі популістичних політиків присутнє протиставлення народу та еліти. Чітко звучить теза про «нас» – клас тих, хто не користується всіма благами суспільства та економіки. А з іншого боку є «вони» – ті, хто окупує владні ешелони й має доступ до всіх благ у державі.

А також, замість глибокої, аргументованої дискусії популісти вдаються до маніпуляцій, надмірного спрощення проблем та пропонують надто прості рішення для розв'язання складних проблем.

Популізм зазвичай асоціюється з емоційним, спрощеним, маніпуляційним дискурсом, спрямованим на інстинктивні почуття людей, щоб купити підтримку виборця. Але хіба звертання до людських почуттів заборонено при існуванні демократичного режиму? Хто вирішує, яка політика популістська, а яка – ні? У цьому плані популізм розглядається як суто політико-правовий феномен, що «бере участь» у боротьбі за владу.

Хоча популізм не є новим явищем і існував історично в ряді регіонів, популістські політичні актори та партії значно зросли за останні роки майже у всіх регіонах світу. Відповідно до результатів досліджень International IDEA, що використовують два комбіновані набори даних для вимірювання популізму, кількість урядів з популістськими політичними акторами при владі зросла майже вдвічі

за останні 15 років, більше половини з них знаходяться в Європі, хоча їх також можна побачити в Азії та Америці. У результаті кількість людей, які живуть у країні, яку очолює лідер, який принаймні дещо популістський, збільшилася зі 120 мільйонів 17 років тому до більш ніж 2 мільярдів сьогодні [1].

Постає проблема популізму як нової нормальності у розвитку партійно-політичних систем. Мова йде про різновид нового популізму, що багато в чому відображає настрої базового електорату суспільства добробуту, що був у другій половині ХХ століття у розвинених індустріальних та постіндустріальних державах.

Канадська історикня Маргарет Макміллан, визначаючи специфіку популізму зазначає: «Сучасний популізм має більш складні цілі і робить більш радикальні заяви, ніж його попередник зразка ХІХ століття. Нинішні популісти щедри на ненависть і скупі на повагу до конкретної політики. Вони використовують ідеї як правої, так і лівої ідеології, причому найчастіше одночасно. Політична орієнтація неважлива для популізму, тому що його не хвилює правда і конкретні пропозиції щодо зміни ситуації в тій чи іншій області на краще. Популізм – це маніпуляція почуттями, здійснювана харизматичними лідерами» [2].

У практичному вимірі популізм все більше перетворюється на різновид політичної комунікації між політиками та виборцями. У цьому контексті популізм розглядається як форма мобілізаційних та маніпулятивних комунікативних технологій у політиці, що реалізуються за допомогою різноманітних засобів (політичні промови, виступи, коментарі, політична реклама, буклети, проспекти, політична програма, відеоролики тощо).

Сучасна форма популізму набуває потужної сили саме через сучасні медіа-комунікації. Медіатизація політики перетворює популізм на найбільш сучасний спосіб обґрунтування і ідеологічного позиціонування політичних партій. Процес медіатизації політики означає по суті перетворення мас-медіа із посередників комунікації між політичними (насамперед, державними діячами і інституціями) і громадянами на чинників створення смислів політичних подій і процесів. Сучасний популізм уже не можна характеризувати у вигляді ідеологічного протистояння еліти і народу, проте еліта і народ набувають мас-медійних плаваючих певних означень, що набувають потужних медіа-образів. У ситуації медіатизації політики популізм за рахунок мас-медійних технологій набуває якості віртуальних політичних дій, бо повідомлення у мас-медіа і соціальних мережах стають заміниками конкретних політичних дій і рішень. Як медіа-реальність стає симулятором політичної реальності, так і медіа-повідомлення про політику стає симулятором (медійною заміною) існуючої політичної реальності.

Література:

1. A Playbook Against Populism? Populist Leadership in Decline in 2021. URL: <https://www.institute.global/insights/geopolitics-and-security/playbook-against-populism-populist-leadership-decline-2021>
2. Макміллан М. Що таке популізм? URL: <http://nv.ua/ukr/opinion/makmillan/shcho-take-populizm-412114.html>

СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ У ПОСТВОЄННОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ОСНОВНІ ВИКЛИКИ

Кочубейник О. М.

*доктор психологічних наук, головний науковий співробітник
лабораторії психології політико-правових відносин
Інститут соціальної та політичної психології
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, Україна*

Соціальна згуртованість може розглядатися як одна із важливих характеристик суспільства, що опосередкованим чином – але досить потужно – позначається на індивідуальному добробуті його членів, на способах та мірі задоволення основних людських потреб, а також забезпечує неперервність та поступальність розвитку соціальної спільноти, побудованого на основі спільних цінностей, рівних можливостей та почутті довіри, надії та взаємодопомоги серед усіх його членів. «Соціальну згуртованість правомірно розглядати як одну з конкурентних переваг певного соціуму, яка формує запас міцності, стійкості економічної системи та сприяє більш повному використанню накопиченого людського і соціального капіталу, демонструє нову якість економічного і соціального розвитку» [1, с. 18].

Численні теорії, що виникають у політології, соціології, психології та інших дисциплінах сформували уявлення про цей феномен як комплексний та полідетермінований, проте спільним знаменником різноманітних тлумачень є уявлення про якість соціальних відносин і сприйняття людьми почуття спільності. Так, соціальну згуртованість пов'язують з широким колом питань, зокрема, як люди ставляться один до одного та до держави, як функціонують права людини, як визначають якість суспільних процесів бідність, нерівність, соціальна відчуженість тощо.

Для соціальної згуртованості важливими є дві групи соціальних відносин. 1) Взаємовідносини громадян і держави (відносини між державою та суспільством або суспільний договір), що стосується очікувань людей від держави, а також здатності та волі держави надавати суспільні блага та послуги. 2) Відносини між громадянами, що виникають як через соціальні стосунки, так і розподіл ресурсів й характеризують особливості взаємодії між різними соціальними групами, спільнотами та між окремими громадянами [2].

Зважаючи на те, що поствоєнний період основним своїм завданням буде мати перехід до мирного життя, то це також означатиме зміцнення соціальної згуртованості, мінімізацію негативних відносин і стосунків на усіх рівнях функціонування суспільства. Найбільшим викликом у цьому світлі вбачається примирення як процес подальшої превенції конфліктів між тими ідентичностями, зміст та ціннісні основи котрих виявилися поляризованими під час російського вторгнення. У цьому сенсі збільшення соціальної згуртованості можна тлумачити як результат успішних зусиль з розбудови миру та національного примирення.

Як зазначалося вище, важливим аспектом соціальної згуртованості є відносини між громадянами та державою. Це включає характер повсякденної взаємодії громадян із представниками держави, а також те, яким чином ці повторювані взаємодії створюють очікування прав і обов'язків (формують суспільний договір). Тому політичний вимір соціальної згуртованості стосується участі громадян у політичних процесах (включаючи вибори та механізми консультацій між виборами), чутливість влади до потреб людей та рівня довіри до владних структур. Найбільш значущим та інформативним індикатором у цій площині є те, чи сприймають громадяни владу як легітимну. Легітимність держави можна тлумачити як прийняття людьми певної форми правління, політичного порядку, встановленого нею. Очевидно, що відсутність легітимності спричинює нестабільності різного змісту й рівня та підриває державний авторитет.

У ситуаціях нестабільності зростають нездатність або небажання держави забезпечити добробут громадян й високий рівень якості їхнього життя, що посилює проблеми легітимності та довіри між державою та суспільством. І, навпаки, надання соціального захисту може потенційно сприяти зміцненню уявлень про легітимність держави. Особлива цінність соціального захисту (у різних його формах) полягає в тому, що це – чітко видима функція держави для громадян.

Саме тому у площині «громадяни – держава» важливим інструментом збільшення соціальної згуртованості у поствоєнний

період може виявитися збільшення спроможності держави розподіляти ресурси таким чином, щоб у різних верствах суспільства конструювалося й закріплювалося уявлення про справедливість такого розподілення. Слід підкреслити, що уявлення про соціальну справедливість «форматують» усі суспільні процеси, пов'язані із встановленням соціального порядку, подоланням перешкод до гідного існування, досягненням балансу між ціннісними настановами особистості та фактичною можливістю їхньої реалізацією. Тому одним із серйозних викликів для поствоєнного суспільства в нашій країні буде відновлення уявлень про соціальну справедливість в умовах вимушеного переселення населення. А це означає вирішення таких проблем, як втрата житла, доходів, роботи, бізнесу, вимушена зайнятість на робочих місцях, які не відповідають рівню кваліфікації та професійної підготовки (або довготривале безробіття), відчуття дискримінації у випадках, коли з тих чи тих технічних чи організаційні неузгодженостей необґрунтовано призупиняються соціальні виплати, а їхнє відновлення пов'язане із складними й довготривалими процедурами перевірок і надання усіляких довідок. Своєю чергою, порушення балансу у системі соціального захисту провокуватиме зростання почуття несправедливості й зменшуватиме соціальну згуртованість.

Іншим важливим аспектом соціальної згуртованості є соціальні відносини між громадянами, які можуть описуватися через рівні довіри та солідарності в спільнотах (родина, друзі, сусіди, етнічні групи) і між спільнотами (незнайомці, інші етнічні/релігійні групи тощо), а також через сприйняття належності, доступ до підтримки в соціальних мережах, рівень волонтерства тощо. Показники соціальної згуртованості також включають стереотипи, упередження та дискримінації, що існують у суспільстві.

Певним корелятом якості відносин у суспільстві є зростання й зміцнення соціального капіталу усіх його членів, тобто зміцнення відносин довіри та взаємності, які пов'язують різних людей у суспільстві. Взаємність можна тлумачити як одну із визначальних рис соціального обміну та соціального життя. Однак люди, що мають дуже низький дохід, не можуть відповідати «взаємністю», позаяк економічні ресурси насправді істотним чином опосередковують систем соціальних інтеракцій. Переривчастість мережі соціальних інтеракцій ми спостерігаємо, наприклад, серед людей похилого віку, чий рівень доходів («пенсії за віком») обмежує участь у різного роду системах. Тому слід очікувати, що поствоєнний період буде пов'язаний зі зростанням рівня соціальної ексклюзії, що негативно позначиться на досягненні соціальної згуртованості.

Соціальна ексклюзія своїми корелятами має відносно багатомірну депривацію спроможностей, яка виникає внаслідок виключення людини або соціальної групи із соціальних відносин. В її основі можуть лежати як матеріальні ресурси, так і упередження, що в обох випадках проявляється в дискримінаційних настановленнях, інституційній «сліпоті» та культурних і соціальних практиках, що посилюють і закріплюють відчуження вразливих спільнот.

Іншими словами, між соціальною ексклюзією, соціальною згуртованістю та соціальною незахищеністю існує тісний зв'язок. У цьому світлі очевидним ризиком для поствоєнного суспільства вбачається зростання кількості сиріт, вдів, інвалідів, тобто збільшення потенційно вразливих членів суспільства. Їхня ексклюзія може призвести до незахищеності в суспільстві загалом, порушуючи його стабільність через циркуляцію дискурсів нерівності, несправедливості, недовіри. Навпаки, адекватний розподіл суспільних ресурсів є важливим ресурсом підтримання соціального статусу, відчуття гідності та самоповаги серед його членів, а в остаточному підсумку сприятиме посиленню соціальної інтеграції. Програми соціального захисту, які мають гендерно-чутливі особливості, можуть здійснити важливий вплив на розширення прав і можливостей жінок; виплати по інвалідності відіграють важливу роль у сприянні залученню людей з інвалідністю до участі в соціальному житті, освіті та працевлаштуванні.

Слід підкреслити, що програми соціального захисту впливають не лише на зменшення рівня бідності, але й посилюють відчуття безпеки й довіри. Для поствоєнного суспільства, у якому доволі прогнозованим є зростання майнової нерівності, соціальна згуртованість не в останню чергу забезпечуватиметься саме впровадженням таких програм.

Література:

1. Колот А. М. Соціальна згуртованість суспільства як доктрина: основні засади, причини актуалізації, складові розвитку. *Економічна теорія*. 2010. № 1. С. 18–28.
2. Chan J., To H. and Chan E. Reconsidering social cohesion: Developing a definition and analytical framework for empirical research. *Social indicators research*. 2006. 75(2). P. 273–302.

ІННОВАТИКА В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Кубанов Р. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, менеджменту та управління територіями
Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти
Київського національного університету будівництва і архітектури»
м. Київ, Україна*

У теперішній час українське суспільство вимагає від публічного управління бути більш інноваційним, відповідати на сучасні запити громадян та виклики часу, незважаючи на обмежене фінансування, велику кількість складних суспільних, економічних та політичних проблем. Виникнення і розвиток інноваційного середовища в системі публічного управління стає реальним через вироблення концептуального бачення і стратегії формування нової якості публічного управління, ефективної системи державної служби, яка була б здатна розробляти і впроваджувати інновації з урахуванням наявних тенденцій та викликів. Інноваційність в системі публічного управління формується з врахуванням особливостей публічної сфери.

Проблеми публічного управління та адміністрування на різних етапах суспільних трансформацій були проаналізовані в працях вітчизняних та зарубіжних вчених Г. Атаманчука, І. Бабаєва, З. Герасимчука, В. Голяна, А. Діброви, С. Дубенка, О. Заскаліна, С. Кваши, тощо.

Мета дослідження полягає у розкритті сутності поняття «інновації» як чинника, що впливає на ефективність публічного управління.

Публічне управління та адміністрування є новою ланкою у політичній сфері України, а тому – новим напрямом наукових досліджень. Дослідник публічного управління Г. Букерт зазначає, що «Публічне управління не є якимось нейтральним, технічним процесом, натомість являється діяльністю, яка тісно пов'язана з політикою, законом та громадським суспільством» [1, с. 125].

Публічне управління відіграє важливу роль у формуванні державної політики і, отже, є частиною політичного процесу, що функціонує в політичній системі й охоплює всі три гілки влади й враховує взаємозв'язок між ними. Основним аспектом публічного управління є народ. Суб'єктами публічного управління є: органи законодавчої влади; органи судової влади; Президент України; органи прокуратури; органи місцевого самоврядування; інші органи державної влади, що не входять до системи органів виконавчої влади. Отже, публічне

управління більшість вчених трактують як аполітичну структуру, пов'язану з державою, всіма гілками влади

Інновації в публічному управлінні слід розглядати як нові форми та методи роботи органів публічної влади, нові управлінські технології, підходи та інструменти, які використовуються для розв'язання завдань, з одного боку, для вдосконалення самої системи публічного управління, а з іншого – для забезпечення суспільного розвитку. Об'єктом інноваційного розвитку публічного управління є як процес управління, так й інновації, які впроваджуються й використовуються на всіх рівнях публічної влади. Інноваціями в публічному управлінні можуть бути нові або трансформовані організаційні структури, фінансові, інформаційні, правові та інші механізми управління суспільним розвитком, підходи у взаємодії органів публічної влади з громадськістю і бізнесом [2, с. 85].

Поєднання понять «публічне управління» та «інновації» відображається в терміні «інноваційне державне управління», що пов'язано з новими підходами та інструментами, які використовують органи державної влади. У світовій практиці в управлінні використовуються різні інноваційні інструменти, а саме: аутсорсинг (outsourcing) – передача організацією визначених функцій іншій компанії, що спеціалізується у відповідній сфері; бенчмаркінг (benchmarking) – використання найкращого досвіду; врядування (governance) – управління без уряду; електронне урядування (e-government), яке охоплює такі складові: «уряд – урядові» («government to government»); «уряд – громадянам» («government to citizens»); «уряд – бізнесу» («government to business»); збалансована система показників (Balanced Score Card, BSC); концепція «ощадливого управління» («lean management»); нове державне управління (new public management); «підприємницький уряд» («reinventing government»); реінжиніринг (reengineering); управління за цілями (management by objectives); управління за результатами (management by results); управління проектами (project management) та інші [3, с. 155–156]. Деякі з інноваційних інструментів станом на 2023 рік починають впроваджуватись в систему публічного управління, наприклад, електронне урядування, що дає можливість усунути бар'єри в доступі суспільства до публічної сфери.

Отже, інноваційність в публічному управлінні можливо впроваджувати також завдяки розвитку техніки та технологій, що дає можливість отримувати публічному органу інформацію про чинні нормативно-правові акти, прогнози щодо макроекономічних явищ.

Наприклад, використання технології «блокчейн» дасть можливість заздалегідь прораховувати ефективність управління: досягнення

найкращих результатів в найкоротші строки з найменшими витратами матеріальних та інтелектуальних ресурсів та управлінської енергії. При використанні нових технологій оцінка ефективності інтелектуального управління повинна здійснюватись не тільки за допомогою виключно кількісних показників, потрібно враховувати, що вагомою стороною управління є якість: занадто багато управління (надлишок управління) так само погано, як і його недостатність (мало управління). Сучасна система публічного управління в умовах інтелектуалізації суспільства повинна бути орієнтована на якісні критерії оцінки результативності управлінської праці [2, с. 86].

Таким чином, українське громадянське суспільство теж потребує нового підходу до управління, яке б змогло забезпечити ефективне задоволення суспільних потреб. Нині найефективнішою формою такого управління є публічне управління. Безумовно, недостатньо лише впровадити нові системи управління, але потрібно створити такі умови, щоб інноваційність підтримувалась самою системою управління, сприймалась суспільством. Інноваційні системи комунікації публічної сфери та громадян мають враховувати здатність різних верств населення до використання інноваційних методів комунікацій. Інноваційність в управлінських підходах дасть можливість оптимізувати організаційні структури публічних органів, що матиме наслідком не лише зниження адміністративних витрат та утримання відповідного органу, але й дозволить пришвидшити прийняття публічних рішень, усунути перешкоди в обміні інформацією як в середині публічного органу, так і у взаємодії з іншими.

Література:

1. Луциків І. В., Сорокіська О. А., Котовська І. В. Дослідження особливостей інноваційного розвитку системи публічного управління в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. С. 124–128.
2. Якобчук В. П., Тищенко С. В., Пугачова Н. С. Інноваційні підходи до публічного управління в контексті інтелектуалізації суспільства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 6. С. 83–87.
3. Федорчак О. В. Інноваційний механізм державного управління: підходи до формування. *Ефективність державного управління*. 2012. Вип. 33. С. 150–157.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Кульчій І. О.

*кандидат наук з державного управління, доцент,
в.о. завідувача кафедри публічного управління,
адміністрування та права*

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
м. Полтава, Україна*

Сучасна військова ситуація в Україні характеризується складними перетвореннями та реорганізацією системи публічного управління України, які переслідують за мету – перехід до політично організованого, відповідального нового суспільства, що поступово підвищує рівень ділової активності та політичної участі громадян, які захищають свої права і свободи. Виходячи з цього буде сформована нова структура соціального простору, комплексне перетворення українського суспільства, що є концептуально орієнтованим процесом його трансформації.

Свідомі зусилля держави щодо проведення якісних перетворень у всіх сферах життя населення повинні відбуватись на основі мобілізації національних ресурсів і з урахуванням досвіду розвинених країн. У цьому випадку поточний стан системи публічного управління характеризується збільшенням розриву між очікування населення та реальними трансформаціями. Про це свідчить криза довіри населення до державних інституцій та зростання скептицизму щодо ставлення до можливостей успішної реформи.

При цьому вибраний хід трансформації чітко показує рух у бік європейських орієнтирів, тому у світлі глобалізаційних процесів надзвичайно гостро постає проблема збереження національних традицій і особливостей, що актуалізує необхідність врахування історичних уроків, пошуку та використання наявного в системі публічного управління ендогенного потенціалу. Саме цей потенціал в умовах обмеженості ресурсів відіграє роль адитивного, а інколи й основного, ресурсного забезпечення.

Тобто в Україні боротьба за перемогу не лише актуалізує проблему визначення стратегії розвитку країни, але також підкреслює ефективність внутрішньої системи публічного управління. У цих умовах вкрай необхідним стає пошук альтернатив подальшого розвитку, що можуть набувати вигляду моделей орієнтирів щодо

здійснення перетворень у довгостроковій перспективі. У той же час побудова моделі публічного управління, яка є прототипом трансформаційних перетворень, не може вирішити реальні завдання без визначення оптимальної траєкторії переходу до неї та розвитку практичних рекомендацій.

За точку відліку для реформ в Україні було обрано досвід європейських країн, але цей аспект має (і вже зустрічає) суспільний опір. Запозичуючи досвід інших країн і залучаючи іноземних експертів, які мають аналітичний досвід на внутрішніх умовах, формується вектор реформ, який міг успішно перетворити країну походження експертів чи розробити систему публічного управління країни, чий досвід запозичений, але прагне перетворити такий вектор стратегії та курси реформування в інші неформальні норми, інші цілі, породжені самою системою, інші фактори, що впливають, безпосередній процес їх реалізації не призведе до запланованого напрямку розвитку.

Відтак, на нашу думку, впровадження зарубіжного досвіду є одним з поточних напрямів трансформації української системи публічного управління і підкреслюємо особливу важливість ретельного відбору такого досвіду. При виборі та адаптації роботи інших країн доцільно використати контекстну траєкторію (модель) програми. Відповідно до якої відібраний міжнародний досвід з урахуванням контексту дозволяє врахувати:

- ситуативність, орієнтація на існуючу проблему чи кінцеву мету;
- доступні ресурси (співвідношення бажань з можливостями);
- об'єктивні характеристики адаптера досвіду конкретної країни (їх близькість чи віддаленість від досвіду країн, у яких запозичений досвід);
- суб'єктивні фактори.

Реформування системи публічного управління в умовах війни та трансформаційних перетворень вимагає: забезпечення постановки цілей відповідно до потреб, інтересів та вимог об'єкта публічного управління (тобто суспільства) та орієнтації виключно на них; створення умов, що забезпечують гнучкість структури суб'єкта публічного управління, можливість швидкої адаптації та зміни відповідно до динамічних цілей; замовлення відповідно до цілей існуючої функціональної ієрархії; сприяння тісній співпраці між суспільством і владою, яка взаємно посилює один одного для перетворення обох сторін і підкріплюється зворотним зв'язком у формі реакції на управлінський вплив.

ПОЛІТИЧНО-ФІЛОСОФСЬКА СПАДЩИНА М. МІХНОВСЬКОГО ЯК ДИДАКТИЧНИЙ РЕСУРС ФОРМУВАННЯ УКРАЇНОЦЕНТРИЧНОЇ АКСІОЛОГІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Лекар А. М.

*викладач-методист соціально-економічних дисциплін вищої категорії
Комунальний заклад «Балтський педагогічний фаховий коледж»
м. Балта, Одеська область, Україна*

Сучасна війна держави-агресора рф проти України гостро викрила стратегічну потребу у реалізації ефективної освітньої, гуманітарної державної політики по формуванню резистентності до «русько-мировських» наративів, національної свідомості, політичної культури, патріотизму, громадянськості, україноцентричних цінностей у співвітчизників, зокрема, студентської молоді України, що є засадничою підвалиною національної безпеки та продовження українського державотворення.

Одним з дидактичних ресурсів по формуванню україноцентричної аксіології здобувачів освіти є вивчення світоглядної спадщини діячів українських національно-визвольних змагань, серед найяскравіших представників яких є фундатор національно-радикальної політично-філософської течії, сучасного націоналізму Микола Міхновський (1873–1924) – адвокат, публіцист, ідеолог самостійництва, який своїми поглядами та ідеями випередив час, демонструючи дотепер алгоритми подолання викликів українській державності, що є осердям сучасного філософського та політичного дискурсу, наукових та методичних пошуків [1, 2, 6].

Ідеями державної самодостатності українського народу, визволення української нації з-під московського ярма, М. Міхновський перейнявся, ще будучи членом «Братства тарасівців» – таємної політичної молодіжної організації в підросійській Україні в 1891–1893 рр. й потому сповідував та збагачував цю концепцію протягом життя, покладаючи відповідальність за державотворення на все усвідомлене українство та наголошуючи на визначальній ролі української інтелігенції та потенціалі молоді. Факт походження М. Міхновського із давнього козацького роду засвідчує важливість сімейного виховання, родинних традицій у формуванні історичної пам'яті, цивілізаційних цінностей, національної самоідентифікації громадян.

Микола Міхновський – автор програмного документу Революційної Української партії (РУП) «Самостійна Україна» (1900 р.). В його

основу вперше на Наддніпрянщині закладено ідею національно-державницької самостійності задля встановлення справедливого соціального ладу та досягнення свободи, обґрунтовано правові підстави існування України, легітимізовано ідею утвердження політичної суб'єктності українського народу, конкретизовано головні принципи боротьби за самостійність, фактично, сформульовано національну ідею [4, с. 126–135].

Погляди Міхновського уявляють собою нове явище в українській історіографії – в роботі «Самостійна Україна» він репрезентує історію української державності, яка принципово відрізняється від народницької концепції історії України М.Грушевського. Він першим в українській історико-філософській думці ставить питання про відносини між росією та Україною з позицій державності останньої, обґрунтовуючи необхідність і екзистенційне право українців жити у власній державі.

Міхновський і сьогодні переконує здобувачів освіти в тому, що росія є історичним ворогом України, що століттями нищила нашу ідентичність: так, у «Самостійній Україні» він вказував на порушення з боку московської монархії домовленостей з українцями, укладених у Переяславі в 1654 р., що передбачали, на думку автора, створення конфедерації, адже, повстання Б. Хмельницького призвело до виникнення української держави – натомість російська сторона поступово знищила цю державу, провадила русифікаторську політику, насилля, що засвідчує «панування сили, але не вплив права» [4, с. 126].

Будучи переконаним державником, Міхновський розумів значення власного війська, тож з початком Української революції 1917–1921 рр. активно включився в українізацію армії, був ініціатором скликання Українського військового установчого віча та I-го Всеукраїнського військового з'їзду, засновником військово-політичного клубу ім. П. Полуботка та ін. Не поділяючи автономізму Української Центральної ради, був одним зі натхненників виступу самостійників після II Універсалу УЦР в липні 1917 р. Історія засвідчила слушність позиції Міхновського у військовому питанні – неналежна політика розбудови армії стала однією з головних причин поразки Української революції 1917–1921 рр., а нині ми знову відбудовуємо свої збройні сили після періоду неувagi.

Ефективним в формуванні україноцентричної аксіології здобувачів освіти є технології розвитку критичного мислення, зокрема, методичний прийом ретроальтернативістики, коли завданням є змоделювати інший ймовірний вектор історичного розвитку в певній історичній точці біфуркації, наприклад: «Змоделюйте альтернативний варіант розвитку історії України у разі успіху виступу «полуботківців»

під орудою М. Міхновського 4–6 (17–19) липня 1917 р.». Як показує практика, студенти проєктують подальше виборювання незалежності України, аналізують, оцінюють пануючий тоді автономізм соціалістичних партій, що, відповідно до елементів засвоєння, визначених таксономією Блума, має наслідком розвиток історичного, політичного, критичного мислення високого рівня (аналізу, синтезу, оцінювання) та становлення державницької, україноцентричної аксіології.

Важливою складовою політико-філософської спадщини М. Міхновського є його розуміння органічної єдності державного суверенітету з автокефальною національною церквою, яка б стверджувала ідею української державності в ірраціональній релігійній свідомості віруючих громадян держави, тож завзято домагався автокефалії української церкви, пропагуючи її необхідність на мітингах вже з весни 1917 р. – цей досвід наразі є надактуальним в світлі подолання впливу московського патріархату в Україні, представники якого, переважно, продовжують індоктринувати у свідомість віруючих наративи «руського миру».

Міхновський посідає чільне місце у українському конституціоналізмі – є автором першого в ХХ ст. проєкту Конституції України – «Основного Закону Самостійної України – Спілки народу українського» (1905 р.), в якому усі українські етнічні землі, від Сяну по Кубань, від Карпат до Кавказу, – на правах федерації мали увійти до складу Всеукраїнської Спілки як вільної соборної федеративної держави [2, с. 134].

Заслугою М. Міхновського є створення Української Народної партії (УНП) – єдиної серед автономістів в Наддніпрянській Україні в 1902–1917 рр. самостійницької сили. Програма «10 заповідей УНП» є ефективним дидактичним ресурсом до розвитку критичного, політичного, правового мислення студентів, історичної та громадянської компетентностей, що є вкрай важливим інструментом протидії інформаційно-психологічному впливу РФ [4, с. 141].

Об'єктивно потребують викладацького супроводу та розгляду з позицій історизму трактування ідей, як-от: «Україна для українців...», «не бери собі дружини з чужинців...», «усі люди – твої браття, але...» – крайній радикалізм цих ідей породжений історичними реаліями початку ХХ ст., коли Україна не була суб'єктом міжнародного права й не мала ні державності, ні соборності, а українці, позбавлені більшості прав, були у складі імперій об'єктом подвійної експлуатації з боку як титульних імперських так і регіональних інетнічних еліт. Сам Міхновський в статті «Націоналізм і космополітизм» розрізняє націоналізм пануючих націй, як системи винародовлення та шовінізму

та націоналізм гноблених народів, як захист права боротися за своє людське "Я", джерело історичної творчості та зародок народної свободи [3, с. 159; 4, с. 142].

Великий емпатійний потенціал містить аналіз висловів, цитат Міхновського: «Нелюдське ставлення росіян до нас освячує нашу до них ненависть», «Усюди й завсігди вживай української мови. Хай ні дружина твоя, ні діти твої не поганяють твоєї господи мовою чужинців-гнобителів» та ін. – слідування цим націєтворчим імперативам сприяє формуванню української ідентичності й зберігає актуальність на сучасному етапі війни та дерусифікації [4, с. 141].

Навіть смерть М.Міхновського є показовою – 3 травня 1924 р. його знайшли повішеним у саду садиби його друга В.Шемета у Києві. У передсмертній записці було написано: «Ніж вони мене, краще я сам себе...». Проте було це самогубство, чи вбивство, замасковане ОДПУ під суїцид, як це неодноразово було в історії України – безперечно, смерть обумовлена політичною позицією М.Міхновського, що суперечила більшовицькому тоталітаризму, який встановлювався на українських землях в 20-ті роки ХХ ст.

Сучасний спротив української нації, Сил Оборони України, громадянського суспільства демонструє численні приклади героїзму, жертвності та звитяги в ім'я держави, суверенітету та соборності – сформувався нова генерація громадян, що зробила усвідомлений громадянський вибір на користь «українського світу», резистентна до рашизму та спроможна дієво протистояти державі-агресору РФ – ця позиція базується на націєтворчому досвіді представників попередніх поколінь державотворчих процесів українського народу, зокрема, М.Міхновського, якому ми завдячуємо імпульсом у формуванні україноцентричних цінностей: державності, свободи, соборності, солідарності, справедливості, самодостатності, активності, а політичний заповіт, сформульований ним у «Самостійній Україні»: «Одна, єдина, нероздільна, самостійна Україна від гір Карпатських аж по Кавказ» – і сьогодні слугує актуальним орієнтиром деокупації та відновлення територіальної цілісності України.

Отже, політико-філософська, національно-державницька спадщина М.Міхновського містить великий потенціал для виховання українців, є ефективним засобом до розвитку критичного, політичного, правового мислення студентів, їх історичної та громадянської компетентностей, україноцентричної аксіології – цей дидактичний ресурс потрібно активно застосовувати в освітньому просторі з метою формування нинішніх та наступних поколінь борців за українську державність.

Література:

1. Кожем'якіна О., Гранатирко Б. Філософія національної ідеї Миколи Міхновського. *Гуманітарний вісник* : зб. наук. праць. Черкаси, 2021. Вип. 34. С. 5–15.
2. Лисий І. Міхновський Микола Іванович. Філософська думка в Україні: *Бібліографічний словник*. Київ, 2002. С. 134–135.
3. Міхновський М. І. Націоналізм і космополітизм. *Політологія. Кінець XIX – перша половина XX ст.* : хрестоматія / за ред. О. І. Семківа. Львів, 1996. С. 158–160.
4. Міхновський М. І. Самостійна Україна. *Політологія. Кінець XIX – перша половина XX ст.* : хрестоматія / за ред. О. І. Семківа. Львів, 1996. С. 126–135.
5. Міхновський М. І. X заповідей УНП. *Політологія. Кінець XIX – перша половина XX ст.* : хрестоматія / за ред. О. І. Семківа. Львів, 1996. С. 141–142.
6. Тарасенко Л. Б. Розвиток національної ідеї в працях М. Міхновського. *Актуальні проблеми історико-правової та міжнародно-правової науки*. Одеса, 2019. № 4. Ч. 3. С. 165–168.

SOCIAL DIRECTION OF TRANSFORMATIONAL CHANGES IN PUBLIC ADMINISTRATION MECHANISMS

Makatora D. A.

*Candidate of Technical Sciences, Head of the Department of Educational
Separate Structural Unit «Institute of Innovative Education
of the Kyiv National University of Construction and Architecture»
Kyiv, Ukraine*

In today's conditions, the government and local authorities must in partnership and simultaneously develop and implement two scenarios – an adaptive one to minimize risks and ensure stability for every resident of the country and its sovereignty as a whole, and a strategic one to manage changes in conditions of global uncertainty. For local authorities in Ukraine, which will receive a greater amount of powers in the process of decentralization, and with them responsibility, including to future generations, it will become an additional challenge today to ensure stability, resistance to external and internal threats, while creating stable sources financial income and funds for communities in the future.

The aim of the study. Determination of the essence of the social direction of the transformation of public management mechanisms.

When it comes to the effective functioning of the state, its institutions, as well as the solution of certain strategic tasks, taking into account the activities of both the internal and external competitive environment in order to make the best possible use of available and at the same time limited resources to achieve priority goals – all this clearly outlines the public management. The very word "public" is considered as public, people's, that is, the state should work together with the public on common problems in order to solve them to the benefit of all.

The public sphere and civil society are undeniably interconnected, because each combines private interests with public ones, and society receives protection from authoritarian tendencies. Ukraine is implementing a dynamic model of interaction between the state and civil society, which has a high potential for effective civil dialogue. The "Good Governance" model assumes that public administration is built on the principles of separation of powers, the implementation of people's power, the election and change of senior officials, accountability to society of executive power institutions, and political pluralism. The concept emphasizes the creation of a transparent and democratic mechanism for the formation and implementation of management decisions. At the same time, it is assumed that such a transparent and democratic procedure cannot cause inefficient use of national resources. And one's own economic result – well-being, stabilization of prices, exchange rates, productivity – are considered as derivatives of the quality of management [3].

The essence of the «Good Governance» management concept is to involve all social institutions in the management: the state, the private sector, and civil society. It is based on the following provisions: decentralization of the state administration system, development of partnership with business structures and interaction with the public; the transition from the administration of the development of society to the provision of services to it; professionalization of civil service; transition from a unicentric to a multicentric system of public administration. At the theoretical level, «Good Governance» acts as an environment for the cooperation of many parties – stakeholders of problems. At the practical level, it is defined as the sum of direct partner relationships [4].

By involving people in solving problems, implementing new projects, the state demonstrates the democratic nature of management, which will make it possible to overcome poverty among the population, improve the standard of living, because the primary problems of society will be solved. This, in turn, will lead to the improvement of the economy of Ukraine [1].

For example, in Europe, a significant part of public resources and public spending is invested in human capital, that is, it is directed to the sphere of education, health care, professional training and retraining of personnel. EU countries support a high level of spending on the specified goals in order to develop the quality characteristics of human capital, which increase the competitiveness of employees, and therefore – of the countries as a whole. EU policy determines the priority of the economic and social progress of the member states and the constant improvement of living conditions and employment of the population, the main goal of which is to achieve a high level of employment while simultaneously increasing the competitiveness of the countries. Analysis of social models used in European countries proves both their diversity and similarities in the direction of social and labor inclusion of the population and its well-being [2].

In particular, there is currently a deformation of the social model with a simultaneous institutional burden on business and the establishment of legal rules that limit the number of potential persons who actually need social protection and assistance (due to the low level of the subsistence minimum). The above makes it necessary to determine the principles of forming the conditions of social and labor inclusion of the population of Ukraine based on the experience of the EU countries.

Therefore, the improvement of public administration is the right decision of the state and is intended to serve the social well-being of society and each individual person. Effective and inclusive public management systems capable of producing multi-level strategies and attracting funds for their implementation, and creating stable and reliable networks for cooperation should become central and key in ensuring the necessary transformations to overcome global challenges. To implement this task, it is important to create new institutional mechanisms to ensure local self-government and effective interaction of the executive branch of government at the central and local levels, to implement multi-level strategic planning and management, based on the higher capacity of local authorities to implement state and local public policy. In particular, establishing communications between society and the public sphere improves opportunities for citizens to participate in the development and adoption of political decisions.

Bibliography:

1. Існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні 2016–2020. К. : Ваіте, 2016. 280 с.

2. Публічне управління у сфері зайнятості в Україні у контексті євроінтеграції: проблеми, ефективність, інноваційність,

результативність: колективна монографія / за наук. ред. д. держ. упр. Р. В. Войтович та К. В. Дубич. Київ, 2020. 480 с.

3. Лисюк В. Принципи системності в дослідженні еволюції державного управління економікою. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Економічні науки.* 2022. № 3. С. 157–164.

4. Дем'янчук О. Політичні перспективи досягнення Good Governance в Україні. *Віче.* 2015. № 22. С. 10–15.

PECULIARITIES OF TEACHING ENGLISH THROUGH MASS MEDIA

Makukhina S. V.

*Senior Lecturer at the Department of Tourism,
Hotel and Restaurant Business and Foreign Languages
Kherson State Agrarian and Economic University
Kherson, Ukraine*

Mass media (media) play an important role in our modern society. The main task of the media is to present an objective, reliable and interesting information. Communication takes place today not only in the form of a conversation, but also through the Internet, television, radio, newspapers, magazines and other means of communication. Media significantly also influence the formation of people's consciousness, therefore electronic and print media are a significant part of the cultural and spiritual life of any society. Electronic types of media are gaining popularity as online resources portals and information services are among the most fast-acting types of media today. The periodical press, the most traditional type of media, remains to this day the most important mass media, with significant potential to impact not only reader, but also on different aspects of social life. Newspapers and magazines offer up-to-date information from different fields and provide direct immersion in a modern language. The dynamic development of traditional media – print, radio, television, the emergence and spread of the World Wide Web – the Internet led to the creation of a single information space, a special virtual environment formed by a set of media streams.

The methodology of teaching foreign languages involves the use of the media in the educational process as an effective means of teaching oral foreign language communication as a goal and, at the same time, as a natural

result of learning activities. The special role of authentic media in the methodology of teaching a foreign language lies in the fact that they bring students as close as possible to real information sources and “immerse” them in the world of current events [1, p. 110].

It is customary to divide the mass media into visual (periodical press), auditory (radio) and audiovisual (television, documentaries). Modern visual media provide a huge amount of material in print as well as digitally using pictures, videos, graphics, etc. to create a more appropriate learning environment. Working with printed material forms children's interest in reading, due to a variety of information, tasks, presentation. All this as a whole helps the student to achieve both fluency and literacy in a foreign language. All this as a whole helps the student to achieve both fluency and literacy in a foreign language. It should be noted that teachers introduce video and audio materials for a foreign language lesson. Video and audio materials help you learn to understand speech by ear, you can also overcome the following educational tasks, for example, such as: considering dialects of a language, gaining new knowledge about the country of the language being studied, repeating the vocabulary learned or vice versa, expanding vocabulary, using video material for search purposes language information and much more [2, p. 136].

For the preparation of design work students are increasingly using multimedia tools, in particular apply Microsoft PowerPoint presentations, and create forums and chats where students exchange information, comment the latest news and events, and teachers track and correct students' statements and leave their comments. The latest methods including online tests, tutorials, electronic textbooks, educational Internet resources that combine audio and video visualization, ensure the efficiency of perception and memorization of the material.

Bibliography:

1. Akbari O., Razavi A. Using authentic materials in the foreign language classrooms: Teachers' perspectives in EFL classes. *International Journal of Research Studies in Education*. 2016. Vol. 5. No 2. P. 105–116.

2. Daly B. Facilitating discussions of newspaper articles in the ESL/EFL classroom. *The Internet TESL Journal*. 2004. P. 134–150.

КОГНІТИВНІ АСПЕКТИ МОВНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО В ПРОЄКЦІЇ НА ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС

Марчук Л. М.

*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови*

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна*

Мова політики є цінним джерелом інформації, оскільки – це невід’ємна частина характеру людини і найширшим чином визначає особистість. Серед дослідників немає загальноприйнятого визначення мови політики. У лінгвістичній літературі поряд з поняттям «політичний дискурс» уживають дефініції «суспільно-політична мова», «агітаційно-політична мова», «мова громадської думки», «політичний мова». Найбільш вузького визначення політичного дискурсу дотримується, зокрема, голландський лінгвіст Т. ван Дейк (T. van Dijk). Він вважає, що політичний дискурс – це клас жанрів, обмежений соціальною сферою, а саме політикою. Політичний дискурс є механізмом ... збереження, зміни і творення нових контекстних форм самого текстово-мовленнєвого впливу в політичному домені суспільного знання.

Розуміння діяльності цих механізмів можливе за допомогою аналізу текстів і виступів політиків, що і є основним завданням емпіричних досліджень Т. ван Дейка [2].

Політичний дискурс простежується в іменах. Насамперед, це стосується імені Президента України Володимира Зеленського.

Володимир Зеленський для спілкування з аудиторією обирає неформальний розмовний стиль. *«Хочу сказати саме те, що сьогодні у серці кожного українця: я дякую Вам! Дякую – усім солдатам і матросам, усім сержантам і старшинам, усім офіцерам і генералам, і обов’язково усім татам і мамам українських воїнів. І бажаю усім нам одного – Перемоги!»* (слово з нагоди Дня ЗСУ).

У період розв’язання повномасштабної війни росією Президент, Головнокомандувач увів у звичай вечірні звернення до народу України. Особливо про свою лідерську позицію заявив Президент після відзнаки видання *Politico Europe*: *«Вдячний виданню Politico Europe за відзнаку для українців. Саме для українців, бо лідер може бути по-справжньому впливовим тільки тоді, коли він чи вона представляє не одного лиш*

себе, а спільну волю, спільну мрію, спільну мету його народу. Так ми живемо в Україні!» (канал «Блискавка»).

Лексикон, який використовується Володимиром Зеленським, дуже різноманітний за своїм стилістичним забарвленням. Це є однією з характерних особливостей освічених носіїв мови – вміння переключатися в процесі спілкування з одних різновидів мови на інші в залежності від умов. Ця риса відрізняє інтелігенцію, наприклад, від носіїв просторіччя, які, як правило, не так добре вміють варіювати свою мову в залежності від ситуації.

З точки зору лексичного наповнення найбільш широко в лексиконі Володимира Зеленського представлена нейтральна лексика. У мові Президента натрапляємо також на книжну лексику. Зазвичай до книжної лексики відносять суспільно-політичну лексику та термінологію, нерідко об'єднану з соціально-економічною термінологією, наукову термінологію, загальнонаукову лексику, офіційно-ділову лексику.

Образність поживляє мову Президента, часто надає їй жартівливе, іронічне забарвлення, допомагаючи наблизитись до народу України, постати з іншого, несподіваного боку. Також мова В. Зеленського насичена англізмами, що пояснюється володінням цією мовою.

Події війни засвідчили не лише суттєві зміни в політичному житті України та її лідера, а й виникнення нового прошарку політичної лексики.

Для політичного мовлення В. Зеленського характерно вживання лексем, що характеризують національне начало: *«український миротворчий контингент», «україновідчуття»* тощо.

Нова політично-воєнна структура передається неолексемами: *голова воєнної адміністрації*. Чітко відбулося розподілення лексем на шкалі добро/зло. Ворог українського народу в мовленні Президента передано лексемами з абсолютно негативним забарвленням, яке асоціюється зі злом: *російські нелюди, рашисти, орки, російські фашисти*. Графічно негативне ставлення до ворога у ЗМІ передається через написання ворожих назв з малої літери для того, щоб зазначити їх меншовартість і для українського народу, і для української мови, і для більшості світової спільноти.

Окремі політичні лексеми, які трапляються в сучасних інтерв'ю Президента, є похідними від власних назв – імен політиків. Наприклад: *путінізм, путіністи*. Наведені слова набувають нового аксіологічного негативного значення завдяки використанню відповідних контекстів: *«Тезу про «глибинний народ» запустив в обіг один з архітекторів путінізму Владислав Сурков»* [https://zaxid.net/statti_tag50974].

Незважаючи на те, що впливу зовнішніх чинників належить суттєва роль у розвитку словникового складу мови, далеко не завжди лексичні зміни знаходяться у прямому зв'язку від позамовних чинників. Функціонування мови як засобу комунікації спричиняє такі імпульси в мові, які є незалежними від історії народу; вони пов'язані зі здатністю мови виконувати функцію засобу спілкування і, таким чином, є власне атрибутами мовної особистості, у нашому випадку мовної особистості політика. «Мова розвивається в умовах подвійної залежності, її еволюція визначається не лише середовищем, в якому вона існує, а й її власною будовою» [1, с. 337].

Література:

1. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. Київ : АТ «ОКО», 1996. 416 с.
2. van Dijk, Teun A. (ред.) 1985. Handbook of Discourse Analysis, т. 4, Discourse Analysis in Society, London, Orlando : Academic Press.

FOREIGN EXPERIENCE OF STATE REGULATION OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF REGIONS OF UKRAINE

Novykova I. V.

*Doctor of Economics, Professor, Deputy Director
Institute of Innovative Education
of the Kyiv National University of Construction and Architecture
Kyiv, Ukraine*

Sotnikova I. M.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economics, Management
and Territory Management
Institute of Innovative Education
of the Kyiv National University of Construction and Architecture
Kyiv, Ukraine*

The transformation of the state into a powerful subject of economic activity is one of the most important essential characteristics of the modern world economy system. Therefore, in conditions when difficult processes

of transformation of all spheres of society's life are taking place in Ukraine, the use of the theory and practice of other countries in the field of state regulation of the socio-economic development of regions is of particular interest. In such conditions, foreign experience of the influence of state authorities on the formation of the financial base of the regions deserves great attention.

The most important role in the formation of the mechanism of state regulation of the socio-economic development of the country and its regions belongs to the tax policy. As evidenced by a generalized analysis of the world practice of managing, in each country, specific features of the construction of the taxation system can be distinguished. This inevitably affects its role in shaping the revenue base of budgets at all levels.

A huge role in the formation of budget revenues at all levels in foreign countries belongs to indirect taxes, of which the most important are VAT and excises. So, for example, in France the share of VAT is 80% of all indirect taxes, in other countries its value varies between 30-50%. Noting the global trends in the development of the taxation system of states with a market economy, special attention should be paid to the US experience in the formation of the revenue base of the budgets of states, counties and cities. A critical assessment of this experience is of great interest in view of the current attempts to put into practice the achievements of advanced countries in the field of state regulation of the socio-economic development of the subjects of Ukraine.

A distinctive feature of the process of forming the revenue base of US territorial entities is that, due to a decrease in the ability of power structures to meet the ever-increasing needs and expectations of citizens, there is a widespread increase in the degree of pressure from the population on the practice of formation and use of regional budgets. The changes taking place in the process of state distribution of budgetary resources between the regions of the country are closely related to the legislation in force at their level, which determines the delimitation of powers and responsibilities of local authorities in this area. At the same time, the content of the legal framework of their activities is focused on encouraging and stimulating competition and rivalry between different levels and branches of government in creating the most favorable economic regime on their territory. For example, in order to attract entrepreneurs from small and medium-sized businesses to their territory, to consistently regulate the regional market for goods and investments, city authorities willingly use their right to lower the property tax rate as much as possible.

Of great interest for improving the domestic organizational and economic mechanism of state regulation of the regional economy is also the experience of the United States in terms of the use of excise duties, the use of which is

aimed primarily at replenishing the revenue base of local budgets and solving a number of important tasks of state tax policy at the regional level.

Thus, while improving the mechanism of state regulation of the socio-economic development of Ukraine, the following can be used from foreign experience:

- implementation of a multi-stage practice of reducing tax rates on the profits of enterprises, institutions, organizations in the real and social sectors of the regional economy;

- increasing the key role of the budgetary system of the regions through the redistribution of management functions (and hence financial resources) and responsibility in favor of local authorities, with corresponding changes in the regulatory framework governing budgetary relations;

- the maximum possible reduction in property tax rates from citizens, which should contribute to the revitalization of the activities of small and medium-sized businesses and the growth in the number of newly created jobs, and, consequently, increase the purchasing power of the population and further development of production in the region;

- use of business activity cycles in the processes of determining and establishing the list of taxes and tax rates;

- introduction of a mandatory territorial tax rate for the construction of social and auxiliary infrastructure facilities for general regional purposes.

Bibliography:

1. Nyzhnyk, N. R. (Ed.). (2002). *Derzhavne upravlinnia v Ukraini: orhanizatsiino-pravovi zasady* [Public Administration in Ukraine: Organizational and Legal Foundations]. Kyiv : UADU [in Ukrainian].

2. Tolstoukhova, A. V., Nyzhnyk, N. R., & Honcharuk, N. T. (Eds.). (2010). *Publichna administratsiia v Ukraini: stanovlennia ta rozvytok* [Public administration in Ukraine: formation and development]. Dnipropetrovsk : Monolit [in Ukrainian].

3. Kuibida, V. S. (Ed.). (2018). *Reforma systemy derzhavnoho upravlinnia ta mistsevoho samovriaduvannia: stan, vyklyky, perspektyvy zdiisnennia* [Reform of the system of public administration and local self-government: the state, challenges, prospects of implementation]. Kyiv : NADU [in Ukrainian].

4. Tsvietkov, V. V. (Ed.). (1998). *Reformuvannia derzhavnoho upravlinnia v Ukraini: problemy i perspektyvy* [Reforming Public Administration in Ukraine: Problems and Perspectives]. Kyiv : Oriiany [in Ukrainian].

5. Savenok, V. V. (2018). *Modernizatsiia systemy publichnoi vlady v administratyvnomu raioni Ukrainy* [Modernization of the system of public authority in the administrative district of Ukraine]. Extended abstract

of Candidate's thesis. Kyiv : Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy [in Ukrainian].

6. Sharov, Yu. P. (2010). Innovatsiini instrumenty publichnoho administruvannya: yevropeyskyi kontekst [Innovative instruments of public administration: the European context]. *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, 1, 5–9 [in Ukrainian].

COMPETITIVE POLICY IN PUBLIC ADMINISTRATION: RELEVANCE AND DIRECTIONS OF DEVELOPMENT

Petrochenko O. V.

*Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Director
Separate Structural Unit «Institute of Innovative Education
of the Kyiv National University of Construction and Architecture»
Kyiv, Ukraine*

Competition is an important factor in economic development. It stimulates scientific and technical progress, the development of technologies, improvement of the level of product quality and customer service, the search for optimal management and technological solutions to optimize the consumption of resources, and therefore minimize costs and product prices, etc. Therefore, ensuring the appropriate level of competition in the markets of goods and services is an important element of the state economic policy.

Effective competition between business entities is a necessary prerequisite for the successful functioning and sustainable development of the economy, a driver of productivity and innovativeness of business activity, and a guarantee of social well-being. The free competition of business entities-entrepreneurs ensures the establishment of prices at a level that leads to the optimal distribution of public resources, contributes to the improvement of the level of organization of economic activity and the realization of scientific and technical progress. An efficient economy, as a result, accordingly provides increased efficiency per unit of resources used, contributing to increased productivity. High and dynamic capital productivity, as an investment component, and labor productivity, as a social component, are the key to the growth of general well-being [1].

The issue of the essence of the state's competitive policy is highlighted in the works of S. Avdashova, Z. Borysenko, O. Kostusev, M. Mott, B. Roger, G. Filyuk, T. Shcherbakova and other scientists [1–2].

The purpose of the study is to determine the relevance and development directions of competitive policy in public administration.

T. Shvydka believes that the importance of the state's competitive policy is clearly manifested in the economy of Ukraine. The formation of a hybrid oligarchic-clan type of economic system, on the one hand, was due to access to capital of a limited circle of persons (in fact, the privatization of most state-owned enterprises led to the concentration of capital in the former heads of these enterprises or persons who had close ties with the state leadership of the highest level), and on the other hand, it is "fueled" by the monopoly or oligopoly position of industrial and financial groups of oligarchs in the markets of entire sectors of the economy (for example, in the energy market) [2, p. 36]. Undoubtedly, the experience of foreign states that successfully transitioned from an administrative-command economic system to a market one proves that an important factor in the successful transition and preventing the formation of oligarchic groups was the provision of an effective state competitive policy

So, summarizing all of the above, we can conclude that the competitive policy of the state should be considered as an important factor in the country's economic development and increase in public welfare. Due to the fact that an effective competitive policy contributes to the creation of proper foundations for the functioning of a socially oriented economy, civil society and the rule of law, which ensures constitutional human rights and freedoms.

In particular, the use of innovative approaches makes it possible to ensure competition even in those markets that were previously considered natural monopolies (for example, the gas or electricity supply market, etc.). However, the field of public management and administration is much broader and should not only cover ensuring competition in the markets, but also provide mechanisms for responding to other challenges in the field of competition. In today's world, competition is extremely relevant: technologies (for example, the US oil lobby blocked the technological development of electric cars for decades), entire markets (in particular, labor markets, which in the EU are more competitive and competitive than in Ukraine, which caused a significant outflow of highly qualified personnel from Ukraine), business models and even ideologies. These challenges require adequate solutions from state authorities. However, these decisions are not always unambiguous and require scientific justification.

Of course, competition in the domestic market is beneficial for the country, although there are opinions that it can be a negative phenomenon. A merger with competitors of one's country is seen as a favorable factor for achieving success in foreign markets. This approach has especially become dominant in the US and now in Europe as a response to potential trade liberalization within the European Union. The logic in this case boils down

to the fact that a larger share of the domestic market creates a critical mass and allows companies to receive income related to the scale of production. At the same time, although these laws limit the development of business, sometimes they act on the world market against domestic firms, but these losses should be compared with benefits. These laws are critical in maintaining competition, and competition is necessary for economic efficiency and growth.

Thus, the field of public management and administration is much broader and should not only cover ensuring competition in the markets, but also provide mechanisms for responding to other challenges in the field of competition.

In particular, the main type of competition policy in our country is the antimonopoly policy, which is implemented by the Antimonopoly Committee of Ukraine. According to the legislation, the main goal of the Antimonopoly Committee of Ukraine is to ensure state protection of competition in business activities and in the field of public procurement. But the tools of competitive policy in the field of public administration need to be improved.

Bibliography:

1. Конкурентні стратегії безпеки розвитку України у глобальному середовищі : монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» ; за заг. ред. А. І. Мокія. Львів, 2019. 872 с.

2. Швидка Т. І. Удосконалення змісту та форми конкурентної політики держави. *Право та інновації*. 2017. 4(20). С. 36–42.

ROTATION MODEL (МОДЕЛЬ РОТАЦІЇ) ЯК ІНТЕРАКТИВНА ФОРМА ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСВІТИ У ЗВО

Пікалова А. О.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології*

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна*

Серйозні виклики сьогодення для всіх рівнів освіти, зокрема середовище онлайн навчання, зумовили пошуки інтерактивних форм для ефективної організації освітнього процесу здобувачів вищої освіти. Інформаційне освітнє середовище як соціальна реальність має на меті підвищення мотивації до отримання якісної освіти, запровадження практики співпраці, оптимізацію персоналізації навчального процесу. Урахування потреб кожного студента, можливість їх соціалізації, створення гнучкого освітнього середовища, активізації саморозвитку і заохочення відповідальності – одні із нагальних компонентів ефективної організації освіти у закладах вищої освіти. Саме тут у нагоді стає технологія змішаного навчання (blended learning), що «сформувалась і активно впроваджується в науково-педагогічній спільноті у підготовці фахівців» [1, с. 467].

Змішане навчання розглядають як «поєднання традиційного очного (face-to-face) і електронного навчання» [4, с. 10]; «навчання через інтернет у поєднанні з очним навчанням» [5, с. 7]. Останнім часом розширення меж розуміння поняття «змішане навчання» дозволяє визначити його як поєднання мультимедійних технологій, відеозаписів, віртуальних класів, електронної та голосової пошти, відео конференцій, текстової анімації і відео [7, с. 4]. Змішане навчання пропонує ефективне вирішення проблем адаптації навчання та розвитку до потреб окремих осіб, являючи собою можливість інтегрувати інноваційні та технологічні досягнення, які пропонує онлайн-навчання, із взаємодією найкращих форм традиційного навчання [6, с. 16]. Крім того, змішане навчання – це не лише використання технологій через їх різноманіття, змішане навчання полягає у пошуку найкращих способів підтримки студентів у досягненні мети навчання і забезпечення найкращого досвіду навчання і викладання [2, с. 1], тобто підтримка стати продуктивним у навчанні з використанням сучасних технологій. Серед переваг змішаного навчання визначено: гнучкість, модульність,

доступність та мобільність, технологічність, масовість, творчість, інтерактивність, соціальна рівність тощо [1, с. 467].

Найбільш активно впроваджуються у педагогічній практиці такі моделі, як: модель ротації (Rotation model), гнучка модель (Flex model), модель самостійного змішування (Self-blend model / A La Carte model), розширена віртуальна модель (Enriched virtual model) [5], модель перевернутого класу (Flipped Classroom model) [3; 5]. У нашій роботі мова йдеться про модель ротацій (Rotation model) у процесі організації мовної освіти у закладах вищої освіти.

Моделі ротації змішаного навчання обумовлюють чергування декількох форм навчання. Моделі ротації (Rotation models) охоплюють: 1) ротація / обертання станцій (station rotation), що охоплює декілька навчальних станцій (робота в групах, в парах, індивідуальне або колективне навчання під керівництвом викладача, як онлайн, так і самостійне навчання); 2) ротація лабораторій (lab rotation model); 3) перевернутий клас (flipped classroom); 4. індивідуально-ротаційна модель (individual-rotation model) [5].

Мовна освіти здобувачів освіти охоплює формування іншомовної комунікативної, лінгвосоціокультурної та професійної компетентностей. З метою підвищення ефективності організації онлайн навчання здобувачів вищої освіти було обрано змішаний підхід на основі моделі ротаційних станцій. Ротаційна модель має перевага оптимізації персоналізації навчання. Крім того, модель станцій обертання також дозволяє запровадити практику співпраці між студентами та можливості щодо підтримки студентів у процесі навчання. Модель ротації було адаптовано у процесі викладання освітнього компонента «Методика викладання іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014.021 Середня освіта (Англійська мова і література в закладах освіти) і освітнього компонента «Культурна специфіка англійської мови та літератури» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014.021 Середня освіта (Мова і література) (англійська) Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія». Впровадження ротаційної моделі на початку викликав певні труднощі, зокрема, незважаючи на обізнаність студентів у сфері інформаційних технологій, вони не звикли працювати синхронно для внеску у загальну справу, оскільки модель ротації має станцію для кооперативної роботи в малих групах. Модель ротації станцій, що було адаптовано у процесі організації навчального процесу схематично зображено нижче (рис. 1).

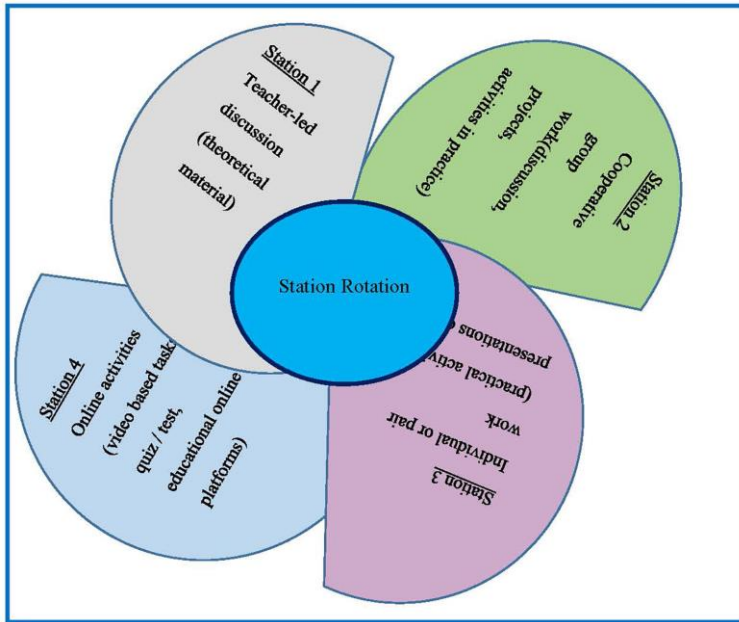

Рис. 1. Модель ротації станцій у процесі організації мовної освіти

Як зображено на схемі вище, викладач розподіляє студентів по різним станціям, використовуючи різні методи і підходи у викладанні для досягнення конкретної мети. При цьому здійснюється не лише персоналізація навчання, але й заохочення до спільної роботи, тобто до роботи в команді. Так, перша станція передбачає роботу за безпосереднім керівництвом викладача. Друга станція зумовлює об'єднання студентів у групи у процесі виконання певних завдань (питання для обговорення теоретичного матеріалу, проектні роботи, виконання практичних завдань тощо). Організація групової роботи можлива під час проведення відеоконференції на платформі Zoom, оскільки однією зі зручностей є опція «сесійні зали», що дозволяє організатору конференції (викладачу) розподіляти в зали студентів для виконання певного завдання кооперативно. Ця станція не лише дозволяє створити умови для підтримки студентів, вона вчить студентів співпраці (умінню обговорювати власні ідеї і поважати точку зору інших, урахувувати здібності та інтереси при розподілі завдань у процесі підготовки проекту, репрезентувати результати спільної роботи); формує навички створення певного сумісного навчального продукту. Третя станція – це індивідуальна робота або робота в парі.

Ще одна станція – це використання різноманітних інформаційних технологій у навчанні (відео, освітні платформи, мультимедійні програми, презентації, вікторини тощо). Варто зазначити, що ця модель використовується як гібридна форма, тобто як поєднання переваг технології традиційного (класичного) навчання з новітньої технологією. Таким чином, ця модель надає можливості для комбінування завдань, що виконуються індивідуально або спільно за підтримки викладача з можливістю зворотного зв'язку. До того ж, модель забезпечує гнучкість у розташуванні груп, створює динамічність самого навчального процесу. Ціннісним є той аспект, що модель ротацій створює умови не лише для формування вмінь працювати у команді, але сприяє активізації формування навчально-стратегічної компетентності.

Для ергономічності ознайомлення з теоретичними аспектами було впроваджено модель «перевернутого класу» (Flipped Classroom model). У такий спосіб, студенти мали доступ (курси за пропонованими освітніми компонентами у Google Classroom) до усіх необхідних теоретичних матеріалів (підручники, лекції, презентації до лекцій, питання і завдання для обговорення теоретичних аспектів, відеоматеріали, плани практичних занять, література і посилання на інтернет-джерела тощо). Таким чином, здобувачі освіти отримують загальне розуміння нової теми, що буде обговорюватися на заняттях. У цьому випадку студенти почувають себе комфортніше і більш упевнено, що налаштовує їх до активної участі в обговоренні. Це, у свою чергу, підвищує ефективність лекції, оскільки вона відбувається не у режимі читання, а як активна дискусія і колективна / групова робота.

Підсумовуючи вищезазначене та враховуючи власний досвід, зазначимо, що модель ротацій (Rotation model) відповідає певним проблемам, що можуть виникати у середовищі онлайн навчання, а саме: низький рівень залучення студентів до активної роботи. Крім того, це спосіб інтегрувати цифрові інструменти в процес навчання на основі очікуваних педагогічних результатів. Хоча це і вимагає затрат часу з боку викладача, але оптимізація планування перших занять дозволяє викладачу в подальшому легко переходити від одного завдання до іншого, від однієї форми роботи до іншої. Отже, модель ротацій підвищує ефективність організації й оптимізує можливості навчального процесу в умовах онлайн освіти, створює умови для активізації спільної роботи у навчальному процесі, сприяє формуванню іншомовної комунікативної, лінгвосоціокультурної, професійної та навчально-стратегічної компетентностей, актуалізуючи загалом мовну освіту здобувачів вищої освіти.

Література:

1. Ткачук Г. В. Теоретичні аспекти та стан впровадження змішаного навчання у закладах вищої освіти України. *European vector of contemporary psychology, pedagogy and social sciences: the experience of Ukraine and the Republic of Poland* : collective monograph. Volume 1. Sandomierz : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2018. P. 465–484.
2. Bath D., Bourke J. Getting Started with Blended Learning. Australia : Griffith University, 2010. 84 p.
3. Bergmann J., Sams A. Flip your classroom: Reach every student in every class every day. Eugene, Oregon : International Society for Technology in Education, 2012. 124 p.
4. Bonk C. J., Graham C. R. The handbook of blended learning: Global perspectives, local designs. Misenheimer : Pfeiffer, 2006. 624 p.
5. Horn M.B., Staker H. *Blended: Using Disruptive Innovation to Improve Schools*. San Francisco : Jossey-Bass, 2014. 336 p.
6. Thorne K. Blended Learning: How to Integrate Online and Traditional Learning Successfully. London : Kogan Page, 2002. 160 p.
7. Yeigh T., Lynch D., Fradale P., Lawless E., Turner D., Willis R. Improving Schools with Blended Learning: How to Make Technology Work in the Modern Classroom. Routledge, London, UK, 2021. 160 p.

КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ: ОЗНАКИ ТА ПРОБЛЕМАТИКА

Правоторова О. М.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри публічного управління і права
Херсонський державний аграрно-економічний університет
м. Херсон, Україна*

Комплексним самостійним інструментів публічного адміністрування є контроль – вид діяльності, що полягає в тому, що суб'єкт публічної адміністрації здійснює перевірку й облік того, як контрольований об'єкт виконує покладені на нього завдання та реалізує свої функції [1, с. 53].

Основне призначення контролю полягає у виявленні невідповідності його об'єкта певним правомірним оціночним критеріям для подальшого застосування адекватних заходів реагування [2, с. 95–96].

Відповідно до Закону України від 5 квітня 2007 р. № 877-У «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» під державним контролем розуміється діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, органів місцевого самоврядування, інших органів у межах повноважень, передбачених законом, щодо запобігання та виявлення порушень вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема якості продукції, робіт і послуг, прийняттого рівня безпеки для населення, навколишнього природного середовища.

Метою контролю є встановлення результатів діяльності певних суб'єктів, допущених відхилень від прийнятих вимог, принципів організації, виявлення причин цих відхилень від прийнятих вимог, а також визначення шляхів подолання перешкод для ефективного функціонування всієї системи. У сучасному розумінні контроль розглядається не тільки як засіб покарання, а й як інформаційно-аналітичний засіб [3, с. 339].

Сутність публічного контролю полягає у спостереженні за функціонуванням відповідного підконтрольного об'єкта; в одержанні об'єктивної та достовірної інформації; у вживанні заходів із запобігання й усунення порушень; у виявленні причин і умов, що сприяють правопорушенню; у вживанні заходів щодо залучення до відповідальності осіб, винних у порушенні.

Ознаками контролю як інструмента публічного адміністрування є такі:

- мета полягає у здійсненні перевірки суб'єктами публічного адміністрування щодо виконання об'єктами публічного адміністрування визначених законодавством положень адміністративно-правових режимів;
- органи публічного контролю здійснюють заходи виключно на основі та у випадках, передбачених законами України;
- у ході перевірки публічна адміністрація виявляє недоліки в адміністративно-правовому регулюванні суспільних відносин, вимагає від об'єктів публічного управління усунення виявлених порушень, надає їм приписи; виявляє осіб та усуває обставини, які можуть негативно вплинути на забезпечення прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Найбільш наочно сутність публічного контролю розкривається в діяльності спеціалізованих державних інспекцій і служб та представницьких органів місцевого самоврядування, основними завданнями яких є здійснення державного контролю і нагляду в певній досить вузькій, але важливій сфері діяльності.

Найбільш вагомими з них є інспекції – пожежна, охорони праці, податкова, контролю за цінами, захисту рослин. Серед служб – санітарна, митна, контрольно-ревізійна та ін. – органи публічного адміністрування або їх самостійні структурні підрозділи, що мають юрисдикційні повноваження. Будучи органами публічного контролю іншої відомчої належності відносно підконтрольних їм структур, вони здійснюють незалежний контроль.

Отже, контроль як інструмент публічного адміністрування – це вид діяльності публічної адміністрації, що полягає в активних діях щодо перевірки й обліку того, як контрольований об'єкт публічного управління виконує покладені на нього завдання та реалізує свої функції, визначені нормами адміністративного права.

Адміністративний нагляд порівняно з контролем є більш вузьким видом публічного адміністрування. Особливість нагляду полягає в тому, що він має за мету не тільки попередити правопорушення, а й застосувати заходи адміністративного примусу, зокрема адміністративної відповідальності, у разі виявлення порушень адміністративно-правових правил у визначеній сфері відповідними інспекціями чи службами.

Адміністративний нагляд – це особливий вид публічної діяльності, здійснюваної спеціальними органами виконавчої влади щодо організаційно не підпорядкованих підприємств, установ, організацій, посадових осіб і громадян у зв'язку з виконанням ними спеціальних міжгалузевих норм, правил, вимог, з використанням комплексу адміністративних засобів впливу для попередження, виявлення і припинення правопорушень, відновлення встановлених правовідносин і притягнення винних до відповідальності. Приклад: адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі, – це система тимчасових примусових профілактичних заходів спостереження і контролю за поведінкою таких осіб, що здійснюються органами Національної поліції [4].

Отже, адміністративний нагляд – це здійснення спеціальними державними органами цільового спостереження виключно у сферах значної суспільної небезпеки за дотриманням підприємствами, установами, організаціями та громадянами правил, передбачених нормативно-правовими актами.

Література:

1. Гарашук В. Контроль та нагляду державному управлінні: навчальний посібник. Харків : Вид-во Національної юридичної академії України ім. Я. Мудрого, 1999. 53 с.

2. Адміністративне право України: навчальний посібник / Забарний Г., Калужний Р., Шкарупа В. Київ. Київ : Вид-во Паливода А. В., 2003. С. 95–96.

3. Адміністративне право та адміністративний процес України в умовах воєнного стану : колективна монографія / за заг. ред. В. Фелика, В. Курила¹. Київ : «Видавництво Людмила», 2023. 704 с.

4. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон від 1.12.1994 р. № 264.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПУБЛІЧНУ ПОЛІТИКУ: МАНІПУЛЯТИВНИЙ АСПЕКТ

Рай К. Ю.

*аспірантка зі спеціальності «052 – Політологія»
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Сьогодні медіасфера через соціальні мережі потужно впливає на політичну ідентичність громадян. Більшість медійних ресурсів вдаються до інформаційних маніпуляцій, що інколи повністю змінює політичні погляди цільової аудиторії. Цей потужний вплив також несе у собі загрозу інформаційної інтоксикації. Зміна політичної реальності зараз відбувається саме завдяки соціальним мережам.

Соціальні мережі побудовані не за принципом ієрархії, таким чином дають можливість будь-кому та з різною метою використовувати їх у ролі трибуни. Водночас соціальні мережі є амбівалентними, адже не містять у собі лише маніпулятивну небезпеку, але й розвивають демократичний потенціал нації. Прикладом може служити мобілізування українського народу внаслідок вторгнення російських окупантів у лютому 2022 року. Завдяки Twitter, Facebook, YouTube, TikTok та Instagram увесь світ зміг стати свідком воєнних злочинів росії проти українського суспільства.

Політичне маніпулювання є невід’ємною складовою владної технології, що полягає у програмуванні думок суспільних мас, настроїв електорату для отримання необхідного результату у вигляді певної

поведінки. Фактично приховані тіньові дії влади, її цілеспрямована гра на людських упередженнях є власне політичним маніпулюванням, що політичні сили використовують задля утримання влади [1, с. 77].

Серед мовних засобів політичної маніпуляції використовують політичні та ідеологічні штампи, кліше, терміни; серед немовних – блокування інформації, яка невігідна з певних причин, публікація інформаційних повідомлень у вигідному для політичної сили контексті; серед активних та відомих маніпуляцій – насаджування стереотипів та політичних цінностей; серед пасивних маніпулятивних засобів – це фрагментарність поданої інформації [2, с. 125].

Також потрібно зазначити ще один потужний інструмент маніпуляції у соціальних мережах – тролінг. «Троль», тобто анонімний провокатор, агресивно порушує етичні норми, нагнітає конфліктні ситуації, критикує та ображає членів комунікації у інтернет-спільноті, іншими словами веде вербальну війну. Тролінг зазвичай спрямований для внесення хаосу до певної спільноти, інформаційне знищення конкретного учасника комунікації, форуму або групи. За допомогою тролінгу політичні провокатори самостверджуються, реалізуючи політичні інтереси та впливаючи на колективне несвідоме електорату за допомогою бурхливих дискусій та провокативних публікацій в інтернеті [1, с. 78–79].

Соціальні мережі надають великі можливості для транслявання інформації у маси. Наприклад, специфічно поставлені запитання, підмінені дати і числа проведеного опитування або рейтингу є частим інструментом маніпулятивної інтернет-комунікації.

Засоби для поширення політичної маніпуляції з метою формування певних політичних настроїв у соціумі найближчим часом будуть розвиватися у руслі штучного інтелекту. Саме тому існує пряма загроза для демократичних інститутів держав у відкритому доступі громадян до спотвореної інформації, пропаганди та дезінформації, що може призвести до хаосу думок населення, зростання агресії [3, с. 190].

Таким чином, соціальні мережі стали ефективним інструментом маніпуляції на сучасне інформаційне суспільство, що значно впливає на формування громадської думки та створює медіа-свідомість.

Література:

1. Кокарча Ю. А. Тролінг як засіб політичної маніпуляції в інтернет-просторі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. 2016. Вип.20. С. 77–82.

2. Костельнюк М. М. Маніпуляційні технології в політичних процесах: термінологічний інструментарій. *Grani*. 2018. Вип. 21(5). С. 123–132.

3. Свідерська О. І. Теоретико-методологічний аналіз впливу соціальних мереж на формування політичної поведінки в сучасному суспільстві (на прикладі Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp). *Регіональні студії*. 2020. Вип. 20. С. 184–190.

ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ

Сіваков В. П.

*викладач кафедри вогневої підготовки
Національна академія внутрішніх справ,
підполковник поліції
м. Київ, Україна*

Незаконне поводження зі зброєю в структурі кримінальних правопорушень проти громадської безпеки є одним з найбільш поширених кримінальних правопорушень в даний час. Тому, на нашу думку, слід звернути увагу на розповсюдження випадків вчинення кримінальних правопорушень, що регламентовані ст. 263 КК України.

До основних факторів, що впливають на зростання злочинності в Україні в цілому прийнято відносити: нестабільність політичного режиму, нестабільність кримінальної політики, корумпованість працівників державної служби, порушення міждержавних кордонів після повномасштабного вторгнення Російської Федерації, відчуження населення від управління державними справами та контролю за системою заходів протидії злочинності.

Організаційно-управлінські фактори, що впливають на запобігання незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами полягають в недостатній ефективності функціонування державної системи щодо виявлення та припинення каналів незаконного обігу зброї у зв'язку зі слабкою матеріально-технічною базою. Вони здебільшого пов'язані із суттєвими проблемами кадрового забезпечення, слабкою організацією взаємодії та координації між окремими структурними ланками та відсутністю єдиного

централізованого обліку зброї, що знаходиться в обороті, її основних частині боеприпасів або вибухових речовин.

Одним з організаційно-управлінських факторів незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами є порушення порядку видачі дозволів на володіння вогнепальною зброєю. Нажаль, допускаються факти видачі дозволів на право носіння зброї раніше засудженим особам і особам, які ведуть злочинний спосіб життя.

Проаналізувавши судову практику, можна встановити, що у більшості випадків до осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, регламентоване ст. 263 КК, було застосовано положення ст. 75 КК. Це обумовлюється відсутністю вибору при призначенні покарання, оскільки крім покарання у виді позбавлення волі на певний строк, що призводить до фактичної безкарності суспільно – небезпечних діянь осіб, які звільняються від відбування покарання з випробуванням, унеможливує досягнення мети кримінального покарання.

Слід зазначити, що заходи кримінально-правового характеру в умовах сьогодення відіграють основну роль в протидії незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Так, до них відносять: забезпечення конституційного ладу та територіальної цілісності держави, врегулювання та згладжування соціальних, економічних, політичних, підвищення освітнього, культурного рівня, зміцнення державної влади та правоохоронної системи, національних протиріч, створення соціокультурних умов для нормального розвитку громадян, проведення дозвілля, відпочинку, позитивної реалізації особистих можливостей, інтересів, потреб людини.

Спеціально-кримінологічне запобігання має на меті не допустити скоєння реально можливих злочинів, а якщо вони почали відбуватися, то зупинити їх на ранній стадії.

Спеціально-кримінологічний рівень запобігання полягає в цілеспрямованому впливі на криміногенні детермінанти, пов'язані з окремими видами злочинної поведінки. Так і комплекси специфічних причин і умов усувають або нейтралізують в процесі діяльності відповідних суб'єктів, для яких профілактична функція належить до професійних завдань. Серед суб'єктів спеціально-кримінологічного запобігання головна роль належить органам Національній поліції.

Таким чином, до спеціально-кримінологічних заходів запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї, боеприпасів або вибухових речовин можна віднести такі заходи, як: проведення загальнодержавної комплексної інвентаризації озброєння, боеприпасів, вибухових речовин з метою визначення їх реальної кількості та

дотримання правил їх зберігання, транспортування, використання, знищення тощо; посилення прикордонного режиму і митного контролю з метою недопущення проникнення в Україну злочинних елементів з тимчасово окупованих територій та інших країн, удосконалення кримінального законодавства (ст. 263, ст. 263-1 КК України), забезпечення суворого обліку зброї, боєприпасів, та вибухових речовин на всіх стадіях поводження з ним; взаємодія правоохоронних органів із залученням представників зарубіжних країн; контроль за дотриманням правил обліку, зберігання, носіння, перевезення зброї у воєнізованих та правоохоронних організаціях.

Література:

1. Андреева О. Б. Діяльність органів внутрішніх справ по профілактиці правопорушень в сучасних умовах : автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 1999. 16 с.

2. Копотун І. М. Громадський порядок як об'єкт кримінально-правової охорони : автореферат. дисертація. кан. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право». К., 2008. 16 с.

3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. С. 263, ст. 233-1.

4. Литвин О. П., Яшурицький В. Ю. Правоохоронна діяльність у сфері забезпечення загальної громадянської безпеки. С. 327.

5. Мельниченко С. П. Криміналістика: розслідування незаконного обігу вогнепальної зброї та тілесних ушкоджень. Режим доступу: <https://works.doklad.ru/view/OTttLlrjO54/allc.14>

6. Міністерство Внутрішніх Справ України Наказ «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» 21.08.98 № 622. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>

7. ППВСУ Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами від 26.04.2020 № 3. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>

СУЧАСНА ПАРАДИГМА ЕФЕКТИВНОСТІ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

Скібіна Т. І.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічного управління та права
Херсонський аграрно-економічний університет
м. Херсон, Україна*

У сучасних умовах значна увага приділяється процесам демократизації суспільства та прозорості впровадження реформ. У провідних країнах світу етап реформування проходить попередню перевірку, контроль, апробацію та оцінювання результату. Україна, перед якою буде стояти складний шлях із після військової відбудови та євроінтеграції, має особливу актуальність у впровадженні дієвих та ефективних реформ, адже реформування буде вимагати багато змін у державних та приватних секторах. Від вчасного та результативного впровадження реформ буде залежати ефективність державного управління, дієвість державних механізмів, рівень життя населення та імідж України. Водночас критерій ефективності реформ залишається невизначеним та дискусійним питанням.

Науково-практичні проблеми, які належать до ефективності реформ досліджували багато вітчизняних та закордонних вчених.

С. І. Рудовська, у своїх працях приділяє значну увагу урахуванню громадської думки при проведенні реформ. Адже, саме участь громадськості в реформуванні соціально важливих сфер дозволяє підвищити ефективність реформ та сприяти демократизації державного управління. Проте, виникають додаткові питання щодо механізмів залучення громадськості до процесів реформування, серед яких можна виокремити наступні недоліки: збільшення часу впровадження реформ, підвищення рівня бюрократизації та інше [1].

Існує значна кількість робіт, які розглядають проблеми визначення ефективності реформ відповідно до галузі діяльності. До таких робіт належать наукові праці С. Степанова [2] щодо ефективності реформування судової системи, Р. Трагнюк, В. Стрілець та М. Лалакуліч [3] щодо реформування податкової системи. Дослідники наголошують на важливості урахування особливостей кожної галузі при її реформуванні та високому рівню теоретичних знань та практичних вмій у державних управлінців.

Дослідники Т. Милонерос, Д. Сакеллариу [4], які провели аналіз ефективності реформ медичної сфери, запровадивши власну систему оцінювання. У результаті дослідження був сформульований висновок

щодо відсутності результативності реформування даної галузі в Греції, не зважаючи на попередні високі оцінки ефективності впровадження реформ. Це наукове дослідження доводить хибність висновків щодо ефективності реформ, які не мають чітких критеріїв та механізмів оцінювання. Запропонована дослідниками модель є дієвою, але специфічною і може бути використана лише при оцінюванні реформування медичної галузі.

Наукові праці Чжао Дж., Мадни Г.Р., Анвар М.А. [5], засновані на аналізі реформування, основним критерієм при цьому визначено показники економічного зростання. Результатам досліджень є поділ періодів проведення реформ на короткострокові, середньострокові та довгострокові та виокремлення негативних чинників, які впливають на результативність реформ у довгостроковій перспективі.

Перелічені наукові роботи формують значний потенціал для підвищення результативності реформ, дозволяють комплексно поглянути на проблему ефективності впровадження реформ та створюють потужну наукову базу для вирішення цієї проблеми. Суспільне життя та державне управління ним знаходяться у постійних змінах і не мають стійкого стану. Отже, не може бути єдиного універсального методу підвищення ефективності державних реформ, який можна було б запровадити в усіх сферах суспільного життя.

Поняття успішності реформ є дискусійним питанням. Низка науковців [6] та аналітичних центрів, якими є Active Group та Vox Ukraine [7,8], при аналізі ефективності реформ звертаються до думки громадськості та залучають значну кількість експертів з усіх областей України. Дослідження проводяться методом експертного оцінювання. За результатами досліджень, на думку громадськості, успішними були реформи із децентралізації влади (54,2%), реформи правоохоронної системи (30%) та систем енергозбереження (29%). Натомість не ефективною за цим методом визнана антикорупційна реформа (8%) [7].

Безумовно, думка громадськості є важливою при визначенні ефективності реформ, адже кінцева мета кожної реформи – це підвищення рівня державного управління та покращення життя населення. Проте, цей метод при визначенні загального рівня ефективності реформ має низку недоліків: він не дозволяє оцінити реформи під час їх впровадження (можна оцінити лише результат), це робить неможливим вчасно скоригувати впровадження реформ; не всі реформи можуть бути популярними серед населення, адже іноді кризові ситуації в державі потребують прийняття рішень, які не підтримуються суспільством, а отже будуть негативно оцінені (наприклад, запровадження додаткових податків, збільшення пенсійного віку); не зрозуміло, що саме пропонують оцінити

експертній групі, адже результат реформи може бути в даному проміжку часу неконкретним; відсутність в експертної групи відповідної освіти та досвіду, що робить аналіз ефективності впроваджених реформ суб'єктивним; відсутність можливості моделювати та прогнозувати реформу до початку її впровадження.

Звісно, до оцінювання ефективності реформ варто залучити думку громадськості, проте аналіз реформ з урахуванням лише результатів соціального опитування буде неповним.

Наступним методом, який використовується для оцінювання ефективності реформ, є цільовий метод. Цей метод дозволяє оцінити рівень отриманих результатів реформ відповідно до запланованої цілі. Тобто, те, наскільки реформи вдало було впроваджені відповідно до раніше встановленої мети.

Цей метод також має свої недоліки. Не зрозумілим є яким чином було визначено мету реформи та наскільки вдало спланована її реалізація. Саме у цьому методі результат реформи залежить від вміння державного управліня формувати мету та планувати дії для її досягнення. Відповіддю на таке оцінювання може бути: вдало чи невдало реалізована реформа, відсоток часткової реалізації оцінити неможливо. Така оцінка не дозволяє комплексно проаналізувати результати впровадження реформи.

Для формування дієвої системи оцінювання реформ потрібно враховувати низку особливостей, до яких можна віднести: фактор часу, адже результат та актуальність самої реформи залежить від часу, змінність чи постійність політичного середовища під час впровадження реформ, вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Процес реформування має наступні етапи: підготовчий, впровадження та аналіз отриманих результатів.

Доцільним є впровадження трьох видів оцінювання: попереднього, за яким можна спрогнозувати результат; проміжного, яке проводиться з метою вчасного коригування подальших дій та оцінює проміжні результати; кінцевого, яке дозволяє встановити відповідність отриманого результату запланованому.

Існують критерії, яким повинні відповідати реформи, серед яких є наступні: наукова обґрунтованість, яка передбачає планування реформ з урахуванням об'єктивних закономірностей розвитку об'єкта реформування, його економічні, організаційні та правові особливості; цілеспрямованість, яка означає, що впровадження реформ повинно бути чітко пов'язаним зі стратегічними цілями та планами розвитку держави; кількісна та якісна визначеність реформ, ця характеристика може бути спрямована за двома напрямками: по-перше, кількісно та якісно виражений має бути очікуваний результат від впровадження

реформ; по-друге, кількісно та якісно визначними повинні бути ресурси, які залучено до проведення реформ; правомірність реформ передбачає дотримання чинних правових норм на всіх етапах впровадження реформ, заплановані дії повинні відповідати компетенції структурного підрозділу апарату державного управління або посадової особи; оптимальність – відповідно до цього критерію реформи повинні відповідати показникам соціально-економічної ефективності, тобто повинні бути спрямовані на досягнення максимальних результатів за мінімальних витрат, і задовольняти соціальні потреби суспільства; своєчасність – означає неухильне дотримання строків підготовки, впровадження та аналізу результатів реформ, проведення дій кожного етапу впровадження реформ не може бути прийнятим заздалегідь чи із запізненням; комплексність являє собою взаємопов'язану сукупність всіх елементів реформи, що охоплює організаційні, економічні, управлінські, правові процеси; гнучкість при проведенні реформ передбачає наявність простору для творчої активності виконавців, їх раціональної ініціативи, пошуку ефективніших шляхів та засобів досягнення визначених цілей; повнота оформлення реформи – передбачає дотримання такої форми викладу матеріалу на кожному етапі впровадження реформ, за якою виключалось би непорозуміння або двоїстість у розумінні виконавцями поставлених перед ними завдань та ускладнювало б контроль за їх виконанням.

Під час впровадження реформ потрібно мати чітко сформовані рішення, які будуть враховувати наступне: механізми та засоби виконання визначених дій, необхідні ресурси, строки виконання для кожної із позицій, конкретних виконавців (системи органів державного управління, посадових осіб тощо), форми контролю та оцінювання проміжних і кінцевих результатів, порядок та форма взаємодії виконавців.

Отже, впровадження реформ є державним процесом управління, який потребує коригування та оцінювання. Визначення чітких показників та критеріїв для оцінювання результативності реформ є важливим науковим напрямом для подальших досліджень.

Література:

1. Рудовська С. І. Ефективність реформ в Україні через призму громадської думки. *Держава та регіони. Серія : Державне управління*. 2016. № 2(54). http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2016/21.pdf
2. Степанова С. Реформування інституту учасників господарського судового процесу. *Право України*. 2017. № 9. Електронний ресурс: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream.pdf> (дата звернення 12.04.2023).

3. Мирончук Н. М. Особливості формування змісту освітньої програми підготовки викладачів вищих навчальних закладів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2016. № 2. С. 78–81.

4. Thanos Myloneros , Dikaios Sakellariou (2021) The effectiveness of primary health care reforms in Greece towards achieving universal health coverage: a scoping review. *BMC Health Serv Res.* 1(21). DOI: 10.1186/s12913-021-06678-9

5. Zhao, J., Madni, G. R., Anwar, M. A., & Zahra, S. M. (2021). Institutional reforms and their impact on economic growth and investment in developing countries. *Sustainability (Switzerland)*. 13(9). <https://doi.org/10.3390/su13094941>

6. Інформаційна доповідь. А. Єременко, О. Скиба. Успішність та «провальність» реформ на місцях – результати дослідження. Електронний ресурс: <https://inrespublica.org.ua/analytica/successes-failures-implementation-reforms-local-level-ukraine-survey.html> (дата звернення 12.04.2023).

7. Інформаційні матеріали Active Group. Електронний ресурс: <https://activegroup.com.ua/> (дата звернення 12.04.2023).

8. Інформаційні матеріали Vox Ukraine. Електронний ресурс: https://voxukraine.org/en/about-us_(дата звернення 12.04.2023).

**ПУБЛІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ВИКЛАДАННЯ В ГАЛУЗІ 05 СОЦІАЛЬНІ Й ПОВЕДІНКОВІ
НАУКИ (ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ)**

Скок П. О.

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри інфраструктури
та інноваційних технологій водного транспорту
Київський інститут водного транспорту
імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного
Державного університету інфраструктури та технологій,
проректор з наукової роботи
Державний університет інфраструктури та технологій
м. Київ, Україна*

Під публічною комунікацією звичайно розуміють вид усного спілкування, при якому інформація в обстановці офіційності передається значній кількості слухачів. Визначаючи поняття «публічні комунікації», спеціалісти акцентують увагу на їх функціональній спрямованості. Ця спрямованість передбачає «передачу інформації, що зачіпає суспільний інтерес із одночасним наданням їй публічного статусу». Форми публічної комунікації розвиваються відповідно до потреб суспільства. До основних методів публічного впливу відносяться насамперед соціальна комунікація, яка включає: соціальне спілкування, внутрішньосередовищна взаємодія, цільовий обмін інформацією в суспільстві, соціальні трансакції, публічні технічні засоби. Публічна комунікація відіграє роль каналу передачі інформації суспільству, а також її отримання суспільством.

Публічні комунікації, відповідно до визначення суспільної комунікаційної системи, слід розглядати як структуровану (впорядковану певним чином) сукупність комунікантів, реципієнтів, смислових повідомлень, комунікаційних каналів і служб, які мають матеріально-технічні ресурси та професійні кадри. При цьому діяльність щодо здійснення публічних комунікацій визначається як цілеспрямована спроба інформувати або впливати на поведінку у великій аудиторії протягом певного періоду, використовуючи організований набір комунікаційних заходів та за участю масиву медіа-повідомлень в багатьох каналах для створення необхідних умов для людини і суспільства [1].

Формування раціональної публічної комунікації має визначальну роль для всіх соціальних процесів і цілей, оскільки без неї неможливо налагодити інформаційні зв'язки між різноманітними суб'єктами в суспільстві. Суспільство як цілісний соціальний організм, єдина система не може існувати без комунікативних зв'язків між людьми. Комунікація є тим процесом, який виникає у суспільстві й, водночас, забезпечує його утворення; разом вони існують і розвиваються [2].

Публічні комунікації всередині країни та у міжнародних відносинах є необхідним і важливим інструментом налагодження зав'язків, які розвивають вміння налагоджувати комунікації між публічними особами та аудиторіями. Роль спеціаліста в цьому діалозі полягає саме в розробці комунікаційної стратегії і тактики взаємодії для подолання кризових явищ в суспільстві. В контексті викладання в галузі знань 05 «Соціальні й поведінкові науки» майбутнім фахівцям-політологам це дозволить отримати знання про умови налагодження та особливості здійснення публічних комунікацій, їх різновиди і специфіку, а також навчитися розробляти комплекси комунікативних дій, необхідних для успішного діалогу [3; 4].

Для досягнення необхідних навичок в контексті публічних комунікацій вкрай важливо набути таких компетентностей як здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) та здатність використовувати інформаційні й комунікаційні технології [3; 4].

Як було зазначено вище, публічні комунікації відіграють важливу роль у міжнародних взаєминах і соціальних відносинах всередині країни, відтак здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, політичні системи та режими, політичну поведінку в різних контекстах їх функціонування, здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні є ключовими фаховими компетентностями майбутніх політологів.

Література:

1. Європейські публічні комунікації. URL: <https://nuwm.edu.ua/nni-em/kaf-dudid/dystsyplyny/item/ievropeiski-publichni-komunikatsii> (дата звернення: 08.04.2023).

2. Єршова Н. Г. Публічні комунікації у публічній політиці: визначення основних понять. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1418> (дата звернення: 09.04.2023). DOI: 10.32702/2307-2156-2019.4.102

3. Стандарт вищої освіти України [рівень вищої освіти перший (бакалаврський); ступінь вищої освіти «бакалавр»; галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»; спеціальність 052 «Політологія»] / наказ МОН України № 922 від 10.07.2020 р.

4. Стандарт вищої освіти України [рівень вищої освіти другий (магістерський); ступінь вищої освіти «магістр»; галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»; спеціальність 052 «Політологія»] / наказ МОН України № 329 від 18.03.2021 р.

РОЛЬ ЕКСПЕРНИХ ЗНАНЬ В РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Філіппова В. Д.

*доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонський національний технічний університет
м. Херсон, Україна*

Часто серед зацікавлених сторін в процесі формування публічної політики виникають розбіжності щодо природи проблем політики та способів їх вирішення. Такі різнополярні точки зору сформовані різними припущеннями, цінностями та інтересами. Ці відмінності у поглядах мають значний вплив на прийняття та реалізацію політичних рішень, оскільки те, як проблема визначається або інтерпретується, як правило, корелюється з конкретними заходами для вирішення виявленої проблеми.

Слід зазначити, що спосіб інтерпретації проблем тісно пов'язаний із запропонованими рішеннями, рекомендованими різними акторами публічної політики: державними установами, бізнес-групами та іншими зацікавленими сторонами. При цьому слід розуміти, що деякі типи проблем політики є більш простими або зрозумілими, ніж інші. Так, прості задачі визначаються точно або вузько. Завдяки їх вузькій сфері, вони, швидше за все, будуть керовані та вирішені з високим рівнем згоди. Коротше кажучи, прості політичні проблеми, як правило, точно визначаються учасниками політики та зацікавленими сторонами, де останні узгоджують базу знань для розуміння проблеми, відповідні технічні параметри, економічно ефективні варіанти та місце відповідальності та спроможності для вирішення проблеми.

Роль експертних знань у розв'язанні проблем публічної політики та їх потенціал для подолання основних розбіжностей між поглядами зацікавлених сторін часто стають предметом наукового дискурсу. Так, раціонально-оптимістичний погляд вчених свідчить про те, що надійні знання про людську поведінку та інституції можуть покращити наше колективне розуміння складних соціальних проблем, прояснити ймовірну ефективність потенційних втручань і, таким чином, зменшити розбіжності між зацікавленими сторонами та досягти кращих результатів публічної політики. Останнім часом було багато спроб інституціоналізації тісніших зв'язків між тими, хто створює докази, і тими, хто приймає рішення. Інституційні місця, створені для розгляду порад експертів (від дослідників, зацікавлених сторін і практиків), включають спеціальні публічні запити на складні або суперечливі теми; разом із більш стійкими дорадчими комітетами, які регулярно надають поради з технічних питань. Сьогодні зроблено значні інвестиції в створення більш систематичних інформаційних систем і залучення експертних знань для просування підходу «вирішення проблем» до вдосконалення публічної політики.

Однак процес формування політики є дуже політичним, і весь спектр експертних знань можна легко не помітити або проігнорувати. Динаміка кожної сфери політики різна. Процеси та результати визначаються багатьма факторами: потужністю мереж зацікавлених сторін, вкоріненими перевагами тих, хто приймає рішення, ступенем контролю засобів масової інформації, конфіденційністю інформації та конкретними способами доступу до різноманітних експертних знань тощо.

Наприклад, під час пандемії COVID-19, з якою зіткнулися всі країни, «проблема», з якою стикаються політики була нібито подібною, однак відповіді урядових лідерів та їхня залежність від порад експертів дуже відрізнялися. При цьому, важливі форми експертної інформації та порад, до яких зверталися урядовці значно варіювалися, як і сильно відрізнялися достовірність наявної інформації та узгодженість експертних порад. Ця мінливість була частково спричинена проблемами якості даних, пов'язаними з попередніми інвестиціями в інформаційні системи, а частково через політичні судження про нагальність проблеми громадського здоров'я та суперечливий компроміс між збереженням життя та захистом економічних джерел існування [1].

Інші дослідники зазначають, що навпаки, у питаннях зовнішньої чи оборонної політики секретні процеси та відсутність публічних дебатів іноді можуть призводити до швидких рішень, керованих як емоціями та лояльністю, так і доказами. Одним із добре відомих прикладів є процес

залучення урядів США та Великої Британії до військових дій проти Іраку у 2003 році. Подальший аналіз прийняття рішень США та Великої Британії продемонстрував ключову роль політичних радників та розвідувальних служб у фільтрації інформації про критичні питання, такі як існування зброї масового ураження. Більше того, розпочавши стратегію військової окупації та не знайшовши доказів зброї масового ураження, політичні цілі були адаптовані відповідно до змін інтерпретацій стратегічного та оперативного контексту управління в Іраку [2].

Таким чином, важливість визначення проблем порядку денного в процесі формування та переформатування публічної політики широко розуміють і урядовці, і політики-практики. Для експертного середовища (політичних аналітиків і науковців) розуміння того як проблеми публічної політики концептуалізуються, обговорюються та оскаржуються, забезпечує надійну платформу для визначення необхідності використання експертних знань в процесах ухвалення рішень і реалізації публічної політики. Це розуміння стосується всіх рівнів: місцевого, регіонального, державного та наднаціонального. Аналіз того, як суб'єкти політики формують проблеми, дозволяє експертному середовищу визначити ефекти, спричинені різними способами формування проблем порядку денного публічної політики, і зрозуміти, чиї інтереси лежать в основі конкретних структур. У свою чергу, використання експертних знань в розв'язанні проблем публічної політики сприятиме радикальній трансформації усіх сфер суспільного життя, забезпечення провідної ролі громадянського суспільства, всіх інституцій публічної сфери у формуванні нової якості публічної політики на засадах комунікативної раціональності та деліберативного процесу.

Література:

1. Baldwin, P. (2021). *Fighting the First Wave: Why the Coronavirus Was Tackled So Differently Across the Globe*. Cambridge: Cambridge University Press. P. 3 doi:10.1017/9781009000222
2. Jamieson, K. H. (2007). Justifying the war in Iraq: What the Bush Administration's uses of evidence reveal. *Rhetoric and Public Affairs*, 10(2), 249–273. URL: https://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1357&context=asc_papers

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ СТУДІЇ
ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ:
ДОЦІЛЬНІСТЬ, ЗМІСТ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Хромова О. І.

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії та історії науки і техніки
Державний університет інфраструктура та технологій
м. Київ, Україна*

В українському освітянському дискурсі проблема гуманітаризації освіти є предметом обговорення всі роки існування нашої держави. В сучасному світі, сповненому нових викликів, вже не достатньо бути фахівцем в певній сфері. Сьогодні для розвитку в професії та швидкої адаптації до постійних змін потрібно мати навички критичного мислення та медіаграмотності, розуміння соціально-політичної та економічної ситуації в країні та світі, усвідомлення постійної необхідності робити власний вибір та своєї відповідальності за нього. Російсько-українська війна зробила ще більш актуальною і проблему формування у майбутніх фахівців цивілізаційних орієнтирів і чіткої громадянської позиції, загострила проблему національної ідентичності та патріотизму.

Вища школа відіграє ключову роль в формуванні системи цінностей особистості в цілому і в процесі її політичної соціалізації зокрема. Важливим засобом соціалізації молоді людини, її інтеграції в політичну систему суспільства, засвоєння нею певних політичних ідеалів та норм політичної взаємодії є відповідна освіта. На жаль, останні роки спостерігалася чітка тенденція щодо зменшення частки соціально-гуманітарних дисциплін в ОПП негуманітарних спеціальностей. Такі навчальні дисципліни, як соціологія і політологія зникли практично з усіх навчальних планів студентів непрофільних факультетів. На нашу думку, в певній мірі і ці негативні процеси сприяли частковій інфантилізації суспільства, що виявлялося в бажанні великої частини, передусім молоді, відмежовуватися від серйозних соціальних і політичних проблем, жити в вигаданому світі соцмереж та «позитивних блогерів», в світі «поза політикою». Проте, як відомо, така позиція може призвести до того, що політика починає цікавитися тими, хто до неї байдужий. Що, власне, і трапилося з українським суспільством внаслідок повномасштабного вторгнення росії. Отже, активна фаза російсько-української війни та тривала інформаційна

війна росії проти України актуалізували необхідність отримання всіма громадянами базової соціально-політичної освіти.

Освіта як соціальний інститут виконує ще виховну функцію. І, як зазначає Т.В. Андрущенко, соціально-політична освіта не може обмежуватися тільки теоретичною підготовкою і наданням певних практичних навичок, але й має бути спрямована на «формування у молодих громадян активної позиції в політичній сфері, на розвиток громадянської активності в реалізації соціальних, політичних інтересів, участь у функціонуванні інститутів безпосередньої демократії» [1, с. 319]. Розуміння майбутніми фахівцями важливості своєї політичної участі в виборчому процесі та відповідальності за свій вибір, доцільності участі в діяльності місцевого самоврядування та необхідності подальшої розбудови сильного громадянського суспільства як запоруки збереження демократичних інститутів держави, постає в умовах гібридної війни та повоєнної відбудови України найважливішою компетентністю кожного випускника ЗВО.

Керуючись вищенаведеними аргументами, з 2022–2023 навчального року в Державному університеті інфраструктури та технологій (м. Київ, Україна) до переліку вибіркових навчальних дисциплін циклу загальної підготовки було додано дисципліну «Соціально-політичні студії». Її було обрано студентами, що проходять підготовку за ОПП «Транспортні технології (на залізничному транспорті)». Вказана навчальна дисципліна є своєрідним синтезом традиційних соціології та політології, але в порівнянні з останніми більш прикладною дисципліною, спрямованою на формування у студентів навичок аналізу, раціонального та критичного оцінювання соціально-політичних подій та явищ, що є необхідною умовою здатності робити усвідомлений політичний вибір.

Предметом соціально-політичних студій є вивчення закономірностей функціонування і розвитку соціальної і політичної сфер суспільства як цілісної системи в їх єдності та взаємозв'язку. Саме завдяки своїй здатності бачити соціально-політичний світ як цілісну систему соціально-політичні студії є унікальними. Зміст навчальної дисципліни передбачає аналіз суспільства як соціальної системи та соціальних інститутів як феноменів суспільного життя. Окремою темою розглядається освіта як соціальний інститут, зокрема вивчаються рівні і форми освіти, структура навчальних планів, проблема вибору навчальних дисциплін студентами, а також основні засади академічної доброчесності. Також, крім вивчення політичної системи суспільства в цілому й держави як її основного інституту, велика увага в даному курсі приділяється проблемам функціонування громадянського суспільства в Україні та реформам в сфері місцевого

самоврядування. Оскільки в основному через ці інститути та структури здійснюється політична самореалізація особистості. Нарешті, навчальна дисципліна містить теми, які розкривають механізми формування громадської думки в сучасному суспільстві, роль в цьому процесі інформації та медіа, і передбачає оволодіння студентами основними засадами медіаграмотності задля ефективної протидії в майбутньому фейкам і дезінформації.

В процесі викладання навчальної дисципліни «Соціально-політичні студії» були виявлені наступні проблеми:

- недостатній рівень загальної гуманітарної підготовки студентів, зокрема з історії та філософії, що часто не дозволяє їм простежувати паралелі між сучасними політичними реаліями та попереднім досвідом українського політичного життя; робити узагальнення та оцінювати наслідки тих чи інших подій, моделювати майбутнє;

- спрощене бачення молоддю соціально-політичного життя, певне мислення штампами, нав'язаними популярними телеграм-каналами та «політичними експертами».

Проте, в цілому соціально-політичні студії викликали зацікавленість у більшості студентів та розуміння важливості знань та навичок, які вони покликані формувати. Особливий інтерес викликала тема, пов'язана з інформаційними війнами в сучасному світі і маніпуляціями в медіа просторі. Отже, в перспективі можливе викладання соціально-політичних студій у студентів інших спеціальностей, представлених в університеті, і навчальна дисципліна вже запропонована у якості вибіркової дисципліни для ряду ОПП. Задля удосконалення її викладання також передбачено в майбутньому більше уваги приділяти розбору на семінарських заняттях реальних кейсів сучасного соціально-політичного життя.

Висновки. В наш час володіння базовими соціально-політичними знаннями і навичками є запорукою успішної політичної соціалізації особистості, формування її національної ідентичності та громадянської позиції, здатності протистояти пропаганді та дезінформації; необхідною умовою становлення лідерських якостей майбутнього фахівця, його здатності до професійної комунікації і управління людьми. Тому запровадження навчальної дисципліни «Соціально-політичні студії» в закладах вищої освіти для студентів, в тому числі, технічних спеціальностей, сьогодні є особливо актуальним і доречним. Проте, зміст навчальної дисципліни має відбивати основні засади і сучасні проблеми функціонування соціально-політичної сфери суспільства та містити прикладні завдання щодо аналізу існуючих процесів і перспектив їх розвитку. Тільки в цьому випадку викладання

соціально-політичних студій не перетвориться на формальність задля накопичення потрібної кількості кредитів.

Література:

1. Андрущенко Т. В. Політична освіта як чинник формування демократичних політичних цінностей у молодіжному середовищі сучасної України. *Гілея: науковий вісник*. 2015. Випуск 92. С. 318–319.

FORMATION OF A POSITIVE IMAGE AUTHORITY

Chudovska V. A.

PhD in Economics, Senior Researcher,

Head of the Department of Economics,

Management and Territorial Management

*Separate Structural Unit "Institute of Innovative Education
of Kyiv National University of Construction and Architecture"*

Kyiv, Ukraine

The active formation of civil society and further democratization of socio-political relations impose new requirements on the functioning of the entire system of public administration, its individual institutions, and the activities of officials. However, unlike developed democratic countries, where the political and cultural foundations of people's rule were formed and evolved over the centuries, Ukraine, for well-known reasons, lacks such historical experience. In this regard, some aspects of the functioning of public administration bodies remain insufficiently or poorly studied and legally and organizationally unsecured. One of them, in our opinion, is the issue of forming a positive image of state administration and local self-government bodies. The formation of a positive image of authorities should be based on a long-term, scientifically based strategy, adequate to the requirements of the time. Such a strategy should be based on a real assessment of Ukraine's resources and capabilities, determine its place in the global world; focus on getting rid of the traditional inferiority complex of the Ukrainian mentality; definition of new, real goals, etc.

The analysis of recent publications shows that the mechanisms of forming a positive image of authorities are considered by such scientists as K. Glushchenko [1], A. Kohan [2] and others.

The purpose of the study is a general description of the mechanisms of forming a positive image of authorities.

Traditionally, the mechanism of image formation of central executive bodies is a set of incentives, means, levers, regulatory influences, and practical measures, with the help of which the process of image formation of central executive bodies is carried out [1, p. 73].

The image of a state institution is characterized by three main communicative functions: 1) facilitating the audience's acceptance of information about the state administration system and state policy; 2) ensuring the regime of the greatest assistance in the perception of the results of the activities of the authorities; 3) preparation of the basis for the formation of attitudes regarding a positive attitude towards the authority [2, p. 4].

The stages of the mechanism of formation of the image of a public authority are as follows [3]: first, the presentation of a specific institution through sign and symbolic forms known and acceptable to the general public; secondly, endowment of these sign-symbolic forms with appropriate meanings, which are adequately perceived by the audience, and formation of conditions for adequate interpretation of the image by the audience; thirdly, maintaining the created image by constantly monitoring the adequacy of its interpretation by the audience and adjusting, if necessary, the semantic content of this image or the audience's ability to adequately interpret it.

Mass media – press, radio, television, internet publications, billboards and panels, telephone, computer and other lines of communication play a major role in shaping the image of public authorities. The mass media, thanks to their activity, highlight various aspects of the image, starting from personalized data about the leadership of these bodies and ultimately presenting information about the results of their activities in public, political, and personal life. Therefore, the mechanisms of forming a positive image of state authorities should be aimed at dialogue communication with the public and the formation of legal and political culture.

In our opinion, the main stages of forming a positive image of authorities are:

1) constant monitoring and tracking of positions, opinions, relations in the environment of the object of influence (the public);

2) analysis of the impact of determined actions of the authority on the public and correction of these actions in the event of their conflict with the interests of the public;

3) establishing and maintaining stable bilateral relations between the executive body and the public;

4) formation of an effective and unified state information policy;

5) implementation of a permanent sociological study of the social well-being of the country's population;

6) formation of effective cooperation between the central bodies of the executive power and the means of mass communication.

In particular, the complex mechanism of forming a positive image of authorities may consist of the following sub-mechanisms: economic, organizational, motivational, legal and political.

Thus, the formation of a positive image of the authorities should be aimed at overcoming the public's mistrust in the activities of state authorities and local self-government bodies, as well as contribute to the modernization of the public administration system in general. The image of state authorities and local self-government bodies also involves a social construction based on the professional and moral qualities of all employees. It has three main communicative functions: to facilitate the audience's perception of information about the public service; to ensure the regime of the greatest assistance in the perception of the personality of a civil servant; to prepare the ground for the formation of attitudes regarding a positive attitude towards the employee and the public administration system in general. In our opinion, it is the structural-functional direction based on the systemic approach, which is the basis of the image strategy of the authority, that will be the guarantee of its effective and successful implementation.

Bibliography:

1. Hlushchenko K. S. Modern mechanisms of image formation of central executive bodies: theoretical and methodological analysis. *Investments: practice and experience*. 2016. № 14. P. 70–74.

2. Kokhan A. I. State communicative policy – a mechanism of effective activity of the institute of public power in Ukraine. *Bulletin of NADU "Public administration: theory and practice"*. 2011. № 1. P. 2–8.

3. Existing mechanisms of cooperation between state authorities and civil society organizations in the context of the implementation of the National Strategy for the Promotion of Civil Society Development in Ukraine 2016–2020. K. : Waite, 2016. 280 p.

ГРОМАДСЬКА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Шабатин А. А.

*викладач кафедри вогневої підготовки
Національна академія внутрішніх справ України,
майор поліції
м. Київ, Україна*

Охорона громадської безпеки в країні є однією з найважливіших умов забезпечення прав і свобод людини, недоторканності її життя та здоров'я, власності, інших суспільних інтересів. Так, вона вперше в історії України віднесена законодавцем до числа самостійних важливих стрижневих об'єктів, правове забезпечення охорони яких має своїм завданням Кримінальний кодекс України, а в його Особливій частині вперше передбачена відповідальність за посягання на цей об'єкт у самостійному розділі. [1]

Практично, всі норми всіх галузей законодавства будь-якої держави спрямовані на забезпечення людині такого існування, коли її особистим правом, інтересам, цінностям, а також матеріальним благам не буде загрозувати небезпека. Відповідно до Конституції України безпека людини визнається однією із найвищих соціальних цінностей, а встановлення гарантій реалізації людиною своїх прав і свобод, як природних, так і набутих є головним обов'язком держави. Отже, кожен має право будь-яким не забороненим законом способом захищати свої права від порушень і протиправних посягань.

Слід зазначити, що громадська безпека є складовим елементом національної безпеки України, яка регламентована Законом «Про основи національної безпеки України» як «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам».

Відбиваючись у суспільній психології, громадська безпека утворює стан суспільної свідомості, такий соціальний настрій, який характеризується відсутністю загроз життю і здоров'ю, свободі, недоторканності та безпеці людей, власності та іншим цінностям, люди почувують себе в безпеці, є вільними від страху.

Громадська безпека утворює стан захищеності суспільства, атмосферу громадського спокою, обстановку впевненості в надійності та ефективності захисту від суспільно-небезпечних посягань.

Зворотною стороною потреби в громадській безпеці є стан громадського спокою, відсутності будь-яких гарантій, стурбованості в надійній охороні спільноти, відчуття незахищеності від протиправних посягань, наявності небезпеки, загроз для життя, здоров'я, майна та інших цінностей, почуття втрати безпеки, її відсутності, страх за життя і майно тощо [2].

Суспільно-небезпечні діяння, що посягають на громадську безпеку належать до числа найбільш небезпечних та розповсюджених в Україні, оскільки створюють загрозу життю і здоров'ю людей, власності, довкіллю, нормальній діяльності підприємств, установ та організацій. Відповідно родовим об'єктом цих кримінальних правопорушень є громадська безпека – це безпека від джерел підвищеної небезпеки, а саме: злочинних організацій, терористичних груп та інших злочинних об'єднань, зброї, предметів, що становлять підвищену небезпеку для оточення, вогню тощо

Необхідно відмітити, що на кваліфікацію кримінальних правопорушень проти громадської безпеки впливає предмет, які мають бути придатними руйнувати, спричиняти тілесні ушкодження чи смерть людині, заподіювати значну матеріальну шкоду. У випадку відсутності даної ознаки, поводження з такими предметами не може спричинити шкоду громадській безпеці та ставити під загрозу її заподіяння.

Об'єктивна сторона характеризується активними суспільно-небезпечними діями, що посягають на громадську безпеку. Так, деякі кримінальні правопорушення мають усічені (створення злочинної організації, банди, терористичної організації чи групи тощо) або матеріальні (недбале зберігання вогнепальної зброї чи бойових припасів, порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки тощо) складі. Для таких кримінальних правопорушень також обов'язковим є наявність причинного зв'язку між діянням та суспільно-небезпечним наслідком [3].

На нашу думку, найбільш важливим у боротьбі зі злочинністю та зміцненні громадської безпеки є викриття та усунення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень.

Громадська безпека пов'язана з двома формами діяльності людей – дотриманням загальних правил безпеки і дотриманням спеціальних правил безпеки. Загальними правилами безпеки у кримінальному праві називають не тільки правила поведінки із загально – небезпечними джерелами, а й інші правила, які є обов'язковими для всіх членів суспільства і якими вони мають керуватись у всіх сферах життєдіяльності з метою попередження суспільно небезпечних наслідків. Спеціальні правила безпеки пов'язані з дотриманням правил

безпеки виробництва та поводженням із загально – небезпечними предметами. Таким чином, родовим об'єктом злочинів проти громадської безпеки є громадська безпека як значна цінність, тобто стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від негативних наслідків явищ соціального, природного або техногенного характеру, а також підтримка достатнього рівня такої захищеності для нормального їх функціонування [5].

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що громадська безпека є необхідною умовою та органічною складовою цивілізованого способу життя, успішного функціонування суспільства і держави, її інститутів, де охорона громадської безпеки повинна базуватися на правовому вихованні громадян, роз'ясненні їм чинного законодавства, їх прав та обов'язків, формуванні свідомого та добросовісного ставлення до законів, підвищенні правової культури.

Література:

1. Борисов В. І. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін. 5-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2015. 680 с.
2. Соколовський В. Л. Об'єкт злочинів проти громадської безпеки. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 4. Т. 3. С. 49–53.
3. Хавронюк М. І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України. К. : Істина, 2004. 504 с.
4. Джу́жа О. М. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко ; за заг. ред. О. М. Джу́жі, А. В. Савченка, В. В. Чернея ; НАВС. К. : Юрінком Інтер, 2016. 1064 с.
5. Кириченко О. В. Громадська безпека як об'єкт кримінально-правової охорони. *Право і суспільство*. 2012. № 3. С. 185–190.

ОПОЗИЦІЯ «СВІЙ/ЧУЖИЙ» В ЕМІГРАНТСЬКОМУ ДИСКУРСІ

Шадріна Т. В.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри культурології та українознавства

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

м. Запоріжжя, Україна

При зміні свого соціокультурного середовища на чуже/нове людина відчуває розгубленість, втрату ґрунту під ногами, що змушує її шукати духовного опертя, актуалізує її потребу в самовизначенні і віднайденні в системі соціальних зв'язків спільнот, які б забезпечили сталість її внутрішнього світу, допомогли знайти відповідь на запитання «Хто Я?».

Поняття «ідентичність» потрапляє в науковий обіг завдяки американському психологу Е. Еріксону в другій половині ХХ століття. Еріксон розуміє ідентичність як чітко окреслений «образ себе» у співвідношенні з навколишнім світом. Сформованість особистості вимірюється наявністю (зрілістю) її ідентичності.

За Еріксоном ідентичність – це з одного боку індивідуальна тотожність особистості (сталість у просторі), а з іншого боку вона є частиною певного колективного самоусвідомлення, яке забезпечує зв'язок з попередніми поколіннями і гарантує наступність у збереженні традицій (цілісність усвідомлення себе в часі) – тобто колективна/групова ідентичність (культурна, суспільна, національна тощо).

Розвиток особистості, як вважає американський психолог, обов'язково передбачає так звану «кризу ідентичності» на різних етапах взаємодії індивіда з іншими людьми, що так чи інакше спричинює переосмислення «образу себе» по відношенню до навколишнього світу в залежності від того, як на думку індивіда оцінюють його оточуючі на даний момент. На думку Еріксона, неподолана криза, яка виникає внаслідок викривленого фокусу сприйняття особистістю оцінки її іншими, призводить в кінцевому рахунку до «дифузії ідентичності» [4].

Поняття ідентичність увійшло до всіх соціально-гуманітарних наук у 70-х роках попереднього століття. Ідентичність у цілому окреслює особливості перебування індивіда в певній соціокультурній спільноті, допомагає усвідомленню себе її частиною, визначенню місця індивіда в ній та сприяє вільній орієнтації його в соціокультурному середовищі.

Культурна ідентичність передбачає свідоме сприймання особистістю культурних цінностей, традицій, моделей поведінки,

специфічного менталітету тощо певної соціокультурної групи, ототожнення себе з нею і оцінювання себе в порівнянні з прийнятими в ній нормами. Якщо спостерігається невідповідність явищ іншої культури по відношенню до своєї, то з'являються поняття «свій» та «чужий», які як правило протиставляються одне одному і є особливо актуальними для емігрантського дискурсу. Традиційно поняття «свій» викристалізовується в процесі усвідомлення сутності «чужого». Саме чужий допомагає формуванню самоотожнення і окресленню власної національної ідентичності.

Специфіку кореляції понять «свій/чужий» в етнокультурній сфері вивчає імагологія. Можна сказати, з усіх проявів внутрішньої сутності чужого (іншого) імагологію цікавить інше як етнокультурне. Таким чином, на передньому плані – взаємовідносини суб'єкта та етнокультурних спільнот, своїх та чужих, образи цих спільнот. Як стверджує Д. Наливайко, «Своє і Чуже, Свій і Інший виступають у сучасній імагології як взаємопов'язані й взаємопроникні світи, тут Інший – не лише опозиція Своему, а й спосіб та форма його присутності у світі» [1, с. 16].

Природно, що іммігранту важливо не тільки увійти в нове соціокультурне середовище, але й зберегти свою ідентичність, щоб закоренитися на новому ґрунті та уникнути особистісних деструктивних змін [3, с. 131].

У залежності від готовності іммігранта сприймати нову культуру та бути так чи інакше в неї залученим виділяють такі стратегії акультурації: інтеграція, асиміляція, сепарація, маргіналізація. Інтеграція передбачає готовність іммігранта поєднувати риси нової культури із своєю, а отже – формування складної ідентичності; асиміляція засвідчує готовність індивіда забути свою культуру і повністю переорієнтуватися на нову; сепарація дозволяє зберегти попередні культурні традиції, але демонструє повне ігнорування зміни соціокультурного середовища; маргіналізація передбачає відмову від обох культур і призводить до деформації національної ідентичності.

При зміні соціокультурного середовища відбувається обов'язкове входження в простір чужого/іншого, обживання цього простору, зміщення концептуального ядра в опозиції батьківщина/чужина [2, с. 417].

Попри множинність ідентичностей людини, які можуть змінюватися час від часу, національна ідентичність є основою самоусвідомлення людини, а соціальним інститутом, який забезпечує сталість ідентичності для іммігранта, є діаспора [3, с. 133].

Література:

1. Наливайко Д. Сучасна літературна компаративістика у Франції. *Слово і Час*. 2009. № 11. С. 15–19.
2. Тарнашинська Л. Презумпція доцільності. Абрис сучасної літературознавчої концептології. Література розфокусованої свідомості: до категорії «діаспора» та її інтерпретацій у літературознавстві. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. С. 412–432.
3. Цимбал Т. Міждвох культур: проблема збереження національної ідентичності в умовах імміграції. *Наукові записки. Серія «Філософія»*. 2009, Вип. 5, С. 13–138.
4. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / пер. с англ. ; общ. ред. и предисл. В. Толстых. М. : Прогресс, 1996.

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Шаповал І. М.

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри практичної психології
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна*

Актуальний стан українського суспільства визначається не тільки кризовими умовами і травматичними наслідками воєнних дій, але й інтенсивними інформаційними атаками і постійним розповсюдженням на широкий загал різноманітної, часто не достовірної інформації. Тому для забезпечення психологічної стабільності та відчуття суб'єктивного стану контролю власного психологічного простору людина має вдатись до відповідних аутосоматичних дій, спрямованих на нейтралізацію впливу недостовірної, зайвої інформації.

Інформаційне суспільство виступає як система таких соціально-психологічних умов, що висувають до людини певні вимоги щодо ефективності її інформаційної поведінки як комплексу психологічних та соціальних дій і реакцій, які реалізують взаємодію з інформацією, її створення, пошук, отримання, оцінку, використання та поширення [5]. Сучасне інформаційне суспільство втілює такі основні цінності: цінність інформації, як ресурсу; цінність вільного руху інформації; цінність навчання завдяки вільному доступу до інформації протягом

життя. Тобто інформація має значну частку в житті як соціуму загалом, так і кожного окремого індивіда [1].

У психологічному сенсі інформаційна поведінка розуміється як здатність індивіда споживати інформацію, формувати до неї адекватне емоційне ставлення, реалізовувати її раціональний аналіз, і на підставі цього приймати усвідомлені рішення, забезпечувати ефективне досягнення цілей діяльності, встановлювати взаємини з іншими людьми. Якість та ефективність інформаційної поведінки можливо оцінити відповідно до тих дій, які людина здійснює, використовуючи джерела інформації, а також на підставі актуальних і перспективних наслідків інформаційного впливу на людину, її життя й оточення.

Через особливості інформаційного впливу людина схильна змінювати власну індивідуальну позицію відповідно до групової на основі соціальних і групових цінностей і відповідних експектацій, про які група надає інформацію. Індивід підпорядковується, тому що у нього є бажання виправдовувати себе, і шукати інших, які можуть мати більше інформації. Внаслідок механізмів інтеріоризації така зовнішньо трансльована інформація трансформується у соціально заохочені внутрішні переконання й установки [2]. З цієї точки зору, інформаційний вплив виступає закономірною частиною соціальної взаємодії, коли суб'єктом цього впливу є будь-яка референтна особа у групі, тобто така, що її цінності й особистісні сенси є для адресата інформаційного повідомлення вибірковими, прийнятними, бажаними.

Відповідно до мети розповсюдження інформаційний вплив може бути негативний (включає дезінформацію, маніпулювання, пропаганду, що можуть зашкодити особистості та суспільству), позитивний (сприяє розвитку людей, підвищенню рівня їхніх знань та навичок, розширенню світогляду та покращенню якості життя) або нейтральний (передає об'єктивну інформацію без усвідомленої мети вплинути на думку та поведінку людей). Окрім того, інформаційний вплив може оцінюватись як позитивний чи негативний, залежно від того, як людина сприймає і реагує на отриману інформацію [1].

Тому актуальною є проблема готовності індивіда до здійснення ефективної інформаційної поведінки, і, відповідно, постає питання про необхідність сформованості інформаційної компетентності як такого особистісного параметру, що відповідає вимогам сучасного інформаційного суспільства.

Компетентність у широкому психологічному сенсі виступає як інтегральний особистісний конструкт, що формується на базі та фундаменті компетенцій, якими володіє суб'єкт діяльності, і є їх інтелектуально обумовленим і мотивованим втіленням у вирішенні різноманітних актуальних і перспективних завдань. Таким чином,

компетенція є потенційною можливістю для формування й удосконалення компетентності особистості і втілюється у комплексі здібностей, тобто індивідуально-психологічних властивостей особистості, що визначають успішність та ефективність її діяльності [4].

Виходячи із зазначеного, інформаційну компетентність трактуватимемо як інтегральну властивість, яка визначає кількісно-якісні показники інформаційної діяльності: успішність оволодіння новими способами та прийомами сприймання інформації, її раціонального аналізу й емоційної інтерпретації, а також продуктивність та ефективність застосування вже наявних в індивідуальному досвіді способів роботи з інформаційними повідомленнями різного змісту та спрямованості. Інформаційні компетенції при цьому виступають як здатності, що визначають ступінь і характер обізнаності та практичної готовності суб'єкта до наступних інформаційних дій:

- цілеспрямований та усвідомлений відбір інформації;
- визначення ступеню достовірності як самої інформації, так і її джерела;
- виявлення в інформаційному повідомленні прихованих маніпулятивних впливів;
- розмежування в інформації фактичного змісту та віртуальної симуляції;
- застосування когнітивних способів аналізу інформації;
- виявлення фактів із реальних ситуацій оточення, які підтверджують чи спростовують отриману інформацію;
- формування критичного ставлення до змісту інформації.

Успішність й ефективність інформаційної поведінки визначається тим, наскільки адекватно і пластично людина використовує певні способи роботи з інформацією відповідно до умов поточної ситуації, завдань діяльності, бажаних цілей, передбачуваних наслідків. Слід зауважити, що будь-які ситуації (побутові, професійні, соціальні, суспільні тощо) та їхні завдання характеризуються комплексністю проблематики, а також невизначеністю умов та вимог. Тому виділяються три аспекти інформаційних компетенцій:

- 1) система інформаційних когнітивних та діяльнісних уявлень (знань, умінь, навичок);
- 2) здатність інтерпретувати актуальні завдання на основі узагальнення та генералізації внутрішнього змісту та специфічних характеристик цих завдань, зокрема їхнього змістового наповнення і цільового інформаційного впливу;
- 3) сформованість певних особистісних якостей, які мають забезпечити можливість реального практичного втілення інформаційної поведінки.

До таких особистісних компетенцій ми відносимо наступні.

1. Особистісна інформаційна гігієна як суб'єктивна система правил і заходів щодо протидії деструктивному (негативному) інформаційному виливові.

2. Інформаційна культура як здатність особистості ефективно взаємодіяти із джерелами інформації.

3. Інформаційна грамотність як здатність до раціонального аналізу інформаційного повідомлення з метою відділення реальності від її віртуальної симуляції, свідомого сприйняття та критичного тлумачення інформації, а також розуміння маніпуляцій, дезінформації, міфів та типів контролю, які транслюються.

4. Інформаційна навченість як система сформованих інформаційних навичок створювати різноманітні повідомлення різних жанрів і форм для, розуміти та аналізувати процеси функціонування медіа в суспільстві та їхній вплив, а також вміння ефективно користуватися інформаційно-комунікативною технікою (Голобородько, 2020).

Психологічними результатами інформаційного впливу є зміна оцінок, ставлень і намірів індивіда, формування у нього певних уявлень, установок і сенсів щодо себе та різних аспектів життя, актуальних і стабільних умов оточення, і, відповідно, ініціалізація поведінки певного мотиваційного спрямування і процесуальної реалізації. Особистісними результатами інформаційного впливу є формування нового досвіду, закріплення схильності до афективного чи раціонального споживання інформації, встановлення установок щодо суб'єктивного ставлення до соціального контексту, індивідуальна уразливість до медіавпливу, готовність і здатність до самостійного вибору і прийняття рішень.

Отже, інформаційні впливи, спричинені актуальними умовами і станом суспільства в Україні зумовлюють необхідність підвищення й удосконалення рівня інформаційної компетентності особистості, що є предиктором ефективної стратегії інформаційної поведінки, подолання наслідків маніпулятивним інформаційним впливам.

Література:

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Людина в інформаційному суспільстві: проблема моральної ідентифікації. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2019. Вип. 1(40). С. 1–18.

2. Коломієць О., Головата О. Формування інформаційної культури майбутнього фахівця у контексті сучасних освітніх завдань. *Society. Document. Communication*. Вип. 1(10). С. 310–333. URL: <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2020-10-310-333>

3. Матохнюк Л. О. Теоретичний аналіз проблеми інформатизації суспільства. *Проблеми сучасної психології* : збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2017. Вип. 37. С. 228–243

4. Поскрипко Ю. А., Данченко О. Б. Компетенція і компетентність: консенсус. *Вчені записки Університету «КРОК»* : збірник наукових праць. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». 2019. Вип. № 3(55). URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/216/246>

5. Wilson T. D. Human information behavior. *Informing Science*. 2000. V. 3. No 2. P. 49–56. URL: <http://inform.nu/Articles/Vol3/v3n2p49-56.pdf>

НОТАТКИ

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА
ЯК ПРЕДМЕТ ВИКЛАДАННЯ
В ГАЛУЗЯХ ЗНАНЬ 03 «ГУМАНІТАРНІ
НАУКИ» ТА 05 «СОЦІАЛЬНІ
ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»**

6 березня – 16 квітня 2023 року

Підписано до друку 17.04.2023. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 5,12. Тираж 100. Замовлення № 0523-041.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.